

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalouden koulutusohjelma

Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

2010

Jyrki Puisto

TUO - OPISKELIJAPALVELUT OY:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Taloushallinto

Kesäkuu 2010 | Sivumäärä 76

Ohjaaja Hanna Kärkkäinen

Jyrki Puisto

TUO - OPISKELIJAPALVELUT OY:N TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n taloudellista tilaa ja toimintaedellytyksiä sen kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajalta saatavissa olevan tilinpäätösinformaation sekä neljännessä toimintavuodesta laaditun arvion perusteella. Tavoitteena oli aikaan saada yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kasvua mittaava tutkimus, joka antaa selkeän kokonaiskuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja kehityksen suunnasta.

TUO-Opiskelijapalvelut Oy on vuonna 2006 liiketoimintansa aloittanut osakeyhtiö, jonka omistaa 100 prosenttisesti Turun ammattikorkeakoulun opiskelijakunta-TUO. Yrityksen päätarkoituksena on tarjota Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoille opiskelijahinnoiteltuja kirjakauppa- ja kopiointipalveluja. Tämän lisäksi yritys harjoittaa majoitustoimintaa ja järjestää opiskelijatapahtumia.

Yrityksen liiketoimintojen moninaisuudesta johtuen tutkimuksessa ei suoritettu toimialavertailua tai vertailua muihin yrityksiin, vaan tutkimus tehtiin yrityksen sisäistä kehitystä mittaavana aikasarja-analyysinä. Tutkimus on suunnattu pääosin yrityksen sisäisten sidosryhmien, kuten yritysjohton sekä omistajien avuksi yritystä koskevassa taloudellisessa päätöksenteossa.

Tutkimusmenetelminä käytettiin tunnuslukuanalyysin lisäksi tilinpäätöksen perusteella muodostettavaa prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa ja tasetta sekä trendianalyysia. Näiden menetelmien perusteella saatuja tuloksia arvioitiin kriittisesti ja pohdittiin niiden taustalla vaikuttavia syy-seuraussuhteita.

Saatujen tulosten perusteella huomattiin yrityksen toimineen alijäämäisenä koko tarkastelujakson ajan. Alijäämä on pääosin seurausta korkeista leasingvuokramaksuista, jotka ovat kasvattaneet yrityksen liiketoiminnan muita kuluja. Alijäämän katteeksi Opiskelijakunta-TUO on myöntänyt yrityksellä vakavaraisuutta parantavan korottoman pääomallainan, jonka avulla yritys on voinut jatkaa toimintaansa alijäämästä huolimatta. Kolmannesta tarkasteluvuodesta alkaen yritys on onnistunut volyymin kasvun sekä laajentuneiden toimintojen avulla pienentämään alijäämäänsä siten, että sen voidaan odottaa pääsevän jo neljantenä toimintavuonna lähes nollatulokseen.

ASIASANAT:

Tilinpäätösanalyysi, tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösinformaatio, pääomallaina

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business | Financial Management

June 2010 | Total number of pages 76

Instructor Hanna Kärkkäinen

Jyrki Puisto

ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATEMENTS FOR TUO - OPISKELIJAPALVELUT OY

The subject of this thesis was to study the financial position and the operational preconditions of TUO-Opiskelijapalvelut Oy. The analysis was executed by using the information of financial statements of the company's three first fiscal years and the estimation of the fourth year. The objective was to accomplish a research that measures the profitability, solidity, liquidity and the growth of the company and gives a clear overall picture of its financial position and the trend of development.

TUO-Opiskelijapalvelut Oy is a limited company owned by the Student Union of the Turku University of Applied Sciences-TUO. The company started its business operations in 2006 and its main purpose is to offer moderately priced bookshop and copying services for the students at the Turku University of Applied Sciences. In addition, the company provides accommodation services and organizes student events.

Because of the wide scale of the company's business operations, this study doesn't involve comparison between different fields or comparison with the other companies. Instead, this research was executed by using time span analysis measuring development within the company. This study is mainly directed to inter-company interest groups, for example the management and the owners, to help them in the company's financial decision-making process.

The used research methods were key ratio analysis, percentage financial statements and trend analysis. The results based on these methods were critically measured and the cause and effect relations behind them were considered.

The research results showed the company operated in deficit during the research period. The main reason for the deficit is the leasing costs which have increased the other operational costs. To cover the deficit the Student Union of the Turku University of Applied Sciences-TUO has granted a subordinated loan for TUO-Opiskelijapalvelut Oy. With the financing by the loan, the company has managed to continue its operations despite the deficit. Since the third fiscal year the company has managed to increase its turnover and it's expected to reach almost zero result during the fourth fiscal year.

KEYWORDS:

Analysis of the financial statements, key ratio analysis, information of financial statements, subordinated loan

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	7
2.1 Tilinpäätösanalyysin määritelmä ja tarkoitus	7
2.2 Lainsäädäntö ja tilinpäätösinformaatio	8
2.3 Tilinpäätösanalyysin mittauskohteet	12
2.4 Tilinpäätösanalyysin vaiheet	14
2.5 Tilinpäätösanalyysin hyödyntäjät	16
2.6 Tilinpäätösanalyysin luotettavuus	20
3 TUO - OPISKELIJAPALVELUT OY	22
3.1 Yrityksen kuvaus	22
3.2 Markkinat ja kilpailijat	23
3.3 Oma pääoma ja pääomalaina	24
4 TILINPÄÄTÖSTEN KÄSITTELY	27
4.1 Tilinpäätöksen oikaisuvaatimukset	27
4.2 Tuloslaskelman oikaisut	28
4.3 Taseen oikaisut	33
4.4 Neljännän toimintavuoden tulosarvio ja toteutunut tase	38
5 TULOSLASKELMAN JA TASEEN ANALYYSI	40
5.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi	40
5.2 Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma	40
5.3 Prosenttilukumuotoinen tase	42
5.4 Tuloslaskelman trendianalyysi	45
5.5 Taseen trendianalyysi	47
6 TUNNUSLUKUANALYYSI	49
6.1 Tunnuslukujen käyttö	49
6.2 Kannattavuus	49
6.3 Vakavaraisuus	54
6.4 Maksuvalmius	57
6.5 Kasvu	65
7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	67
8 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	72
LÄHTEET	75

LIITTEET

- Liite 1. Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava
- Liite 2. Tasekaava
- Liite 3. Haastattelurunko
- Liite 4. Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava
- Liite 5. Oikaistun taseen kaava
- Liite 6. TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n virallinen tuloslaskelma (€)
- Liite 7. TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n virallinen tase (€)

KUVIOT

Kuvio 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2003)	8
Kuvio 2. Yrityksen taloudellisen tilan kokonaisuus (Salmi 2006)	12
Kuvio 3. Yrityksen sidosryhmät (Salmi 2006)	16
Kuvio 4. TUO Oy:n myyntikateprosentit	51
Kuvio 5. TUO Oy:n liiketulosprosentit	52
Kuvio 6. TUO Oy:n tilikauden voittoprocentit	54
Kuvio 7. TUO Oy:n velkaantumisaste	55
Kuvio 8. TUO Oy:n suhteellinen velkaantuneisuus	56
Kuvio 9. TUO Oy:n current ratio	59
Kuvio 10. TUO Oy:n käyttöpääomaprocentit	61
Kuvio 11. TUO Oy:n tavaravaraston kiertoaika	63
Kuvio 12. TUO Oy:n liikevaihdon kehitys (€)	65
Kuvio 13. TUO Oy:n taseen loppusumman kehitys (€)	66

TAULUKOT

Taulukko 1. TUO Oy:n oikaistu tuloslaskelma (€)	28
Taulukko 2. TUO Oy:n oikaistu tase (€)	34
Taulukko 3. TUO Oy:n neljännen toimintavuoden tulosarvio (€)	38
Taulukko 4. TUO Oy:n tase 31.3.2010 (€)	39
Taulukko 5. TUO Oy:n prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma	41
Taulukko 6. TUO Oy:n prosenttilukumuotoinen tase	43
Taulukko 7. TUO Oy:n tuloslaskelman trendianalyysi	45
Taulukko 8. TUO Oy:n taseen trendianalyysi	47

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe on TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n tilinpäätösanalyysi. Työni tarkoituksena on kyseisen yrityksen taloudellisen tilan ja toimintaedellytysten kartoittaminen sen kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajalta saatavissa olevan tilinpäätösinformaation sekä neljännen vuoden arvioiden perusteella. Tavoitteenani on aikaansaada yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kasvua mittaava tutkimus, joka antaa selkeän kokonaiskuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja kehityksen suunnasta. Yrityksen toimialan moninaisuudesta johtuen en suorita toimialavertailua tai vertailua muihin yrityksiin, vaan tutkimus toteutetaan yrityksen omien tilikausien välisenä aikasarja-analyysinä. Tutkimus on suunnattu pääosin yrityksen sisäisten sidosryhmien, kuten yritysjohton sekä omistajien, avuksi yritystä koskevassa taloudellisessa päätöksenteossa.

Jotta tutkimukseni täyttää perinteisen tilinpäätösanalyysin kriteerit, en lähde rakentamaan analyysia pelkän tunnuslukuanalyysin pohjalle, vaan käytän tämän lisäksi muina menetelminä tilinpäätöksen perusteella muodostettavaa prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa ja tasetta sekä trendianalyysia. Näiden menetelmien perusteella saatuja tuloksia pyrin arvioimaan kriittisesti ja pohdin niiden taustalla vaikuttavia syy-seuraussuhteita. Tilinpäätösanalyysissa tunnuslukujen laskemista ja muuta teknistä toteutusta keskeisemmällä sijalla onkin juuri tämä saatujen lukujen syy-seuraussuhteiden arviointi (Niskanen & Niskanen 2003, 20).

Työni voidaan jakaa kahteen osioon siten, että ensimmäisessä käsittelen tilinpäätösanalyysia yleisellä tasolla. Käyn läpi tilinpäätösanalyysin tarkoitusta, sen pohjana olevan tilinpäätöksen sisältöä sekä lainsäädännön vaikutusta analyysin tekemiseen. Esittelen tässä vaiheessa myös tilinpäätösanalyysin perusrakenteen, kuten esimerkiksi sen, mitä vaiheita analyysiin sisältyy ja mitä siinä mitataan. Lopuksi käsittelen vielä tilinpäätösanalyysin hyödynnettävyyttä ja saatujen tulosten luotettavuutta.

Toinen puoli työstäni keskittyy TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n tilinpäätöstietojen käsittelyyn tilinpäätösoikaisujen, tuloslaskelman ja taseen analyysin sekä tunnuslukuanalyysin muodossa. Tässä vaiheessa käyn läpi myös tekemieni oikaisujen syitä sekä käyttämieni menetelmien taustaa ja niiden valintaa. Tutkimukseni viimeisessä vaiheessa suoritan analyysistä saatujen tulosten perusteella arviot niiden taustalla vaikuttaneista syy-seuraussuhteista ja käsittelen yrityksen tulevaisuuden näkymiä.

Yksi syy, miksi halusin lähteä tekemään tilinpäätösanalyysia, liittyy suoraan omaan haluuni syventää osaamistani tilinpäätöksen antaman informaation tulkinnassa. Tilinpäätösten perusteellahan yritykset arvioivat menestystavoitteitaan ja muokkaavat tulevaisuuden näkymiään. Tilinpäätösinformaation pohjalta tehtävät tulkinnat ja päätökset ovat siis ensisijaisen tärkeitä yrityksille, jotta ne menestyisivät keskinäisessä kilpailussaan. Tästä syystä on mielestäni luonnollista taloushallinnon tulevalle ammattilaiselle osata tulkita tilinpäätöksen antamaa informaatiota siten, että sen perusteella tehtävät johtopäätökset auttavat yritystä rakentamaan kilpailukykyistä ja kannattavaa tulevaisuutta.

Syy, miksi halusin toteuttaa tilinpäätösanalyysin juuri TUO-Opiskelijapalvelut Oy:lle johtuu siitä, että olen itse toiminut puolitoista vuotta kyseisen yrityksen kirjanpitäjänä, ja sinä aikana olen huomannut, että tilinpäätösanalyysin kaltainen tutkimus olisi yrityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta tarpeellinen. Yritys on perustettu vuonna 2006, joten se on varsin nuori. Lisäksi yrityksen toiminta on ollut alijäämäistä kaikkien kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajan. Yritykselle on laadittu liiketoimintasuunnitelma keväällä 2009, mutta mitään laajempaa taloudellisen tilan analyysia ei ole vielä tehty. Näin ollen juuri toiminnan tässä vaiheessa laadittu tilinpäätösanalyysi antaa mielestäni merkittävää lisäinformaatiota yrityksen taloudellisesta asemasta ja sen kehityssuunnasta, mikä toivottavasti osaltaan hyödyttää yritysjohtoa ja omistajia yrityksen tulevaisuutta koskevia ratkaisuja tehtäessä.

2 Tilinpäätösanalyysi

2.1 Tilinpäätösanalyysin määritelmä ja tarkoitus

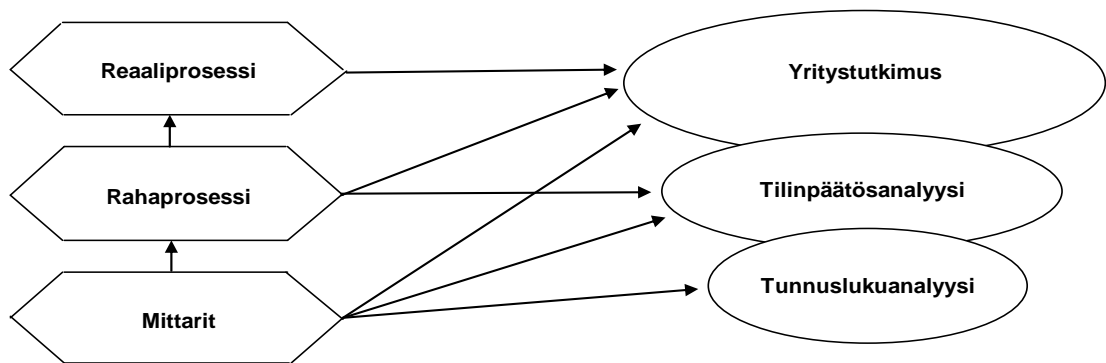
Perinteisessä tilinpäätösanalyysissä on kyse joko yksittäisen yrityksen tai konsernin tilinpäätösinformaation pohjalta tehtävästä kannattavuuden, rahoituksen sekä taloudellisten toimintaedellytysten kartoittamisesta ja kriittisestä arvioinnista. Merkittävässä osassa ovat analyysin tekijän itse asettamat tavoitteet, analyysin käyttötarkoitus sekä vertailu joko toisiin saman alan yrityksiin tai yrityksen omiin aikaisempiin tilikausiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 8; Salmi 2006, 114.)

Nykyaikainen tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa kolmeen analyysimuotoon. Niistä ensimmäisessä eli suoriteperusteisessa analyysissä tulot ja menot kirjataan niiden syntyessä ja tarpeen vaatiessa jaksotetaan eri tilikausille. Rahavirta-analyyseissa suoriteperusteisuudesta luovutaan ja käsittelyn kohteeksi otetaan pelkästään yrityksen rahavirta. Näin ollen rahavirta-analyyseissa näkökulma on rahavirran suuruudessa ja sen riittävydessä. Kolmannessa eli markkinaperusteisessa analyysissä osakemarkkinoilta saatavaa informaatiota yhdistellään tilinpäätösinformaation kanssa. (Salmi 2006, 114; Kallunki & Kytönen 2007, 14.)

Tilinpäätösanalyysin voidaan ajatella sijoittuvat tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen väliin, sillä se on tunnuslukuanalyysia kattavampi, mutta suppeampi kuin yritystutkimus. Kun tunnuslukuanalyysissä keskitytään tekemään tulkintoja ja johtopäätöksiä muutaman tunnusluvun perusteella, niin tilinpäätösanalyysissä vastaavia tulkintoja pyritään tekemään useiden erilaisten tunnuslukujen sekä muiden käytettävissä olevien menetelmien avulla. Hyvässä tilinpäätösanalyysissä yhdistyvätkin tilinpäätöstietojen perusteella laskettavien tunnuslukujen muutosten tutkiskelu sekä niihin vaikuttavien syy-seuraussuhteiden analysointi. Yritystutkimuksesta, joka on näistä kolmesta analyysimuodosta kaikkein syvällisin, tilinpäätösanalyysi poikkeaa siinä, että se keskittyy käsittelemään lähinnä yrityksen rahaprosessia, kun taas

yritystutkimuksessa käsittelyn ja analyysin kohteeksi otetaan koko yrityksen liiketoiminta. Käytännössä yritystutkimuksia tekevät lähinnä vain luottolaitosten sekä luottoluokitusyritysten yritystutkijat luottopäätösten tekemisen yhteydessä. Kuvio 1 havainnollistaa näiden kolmen tutkimustyyppin keskinäistä suhdetta. (Niskanen & Niskanen 2003, 9-11.)

KUVIO 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2003, 9).

2.2 Lainsäädäntö ja tilinpäätösinformaatio

Tilinpäätösinformaatio luo pohjan tilinpäätösanalyysin laadinnalle, minkä takia analyysin tekijän on tunnettava tilinpäätöksen eri osat, niiden merkitys ja niihin vaikuttava lainsäädäntö. Suomen liityttyä vuonna 1995 Euroopan unionin jäseneksi kirjanpitolainsäädäntöä pyrittiin yhtenäistämään EU:n 4. ja 7. yhtiöoikeudellisen tilinpäätösdirektiivin kanssa, minkä seurauksena uusi kirjanpitolaki ja -asetus astuivat voimaan 31.12.1997. Muutoksilla pyrittiin yksinkertaistamaan ja tiukentamaan erilaisia kirjanpitosäännöksiä ja niiden välisiä suhteita ja näin ollen parantamaan tilinpäätösinformaation kansainvälistä vertailtavuutta. (Kallunki & Kytönen 2007, 30; Niskanen & Niskanen 2003, 27.)

Tilinpäätöksen laatimisesta, sisällöstä ja esittämisestä säädetään ensisijaisesti kirjanpitolaisissa (1336/1997) ja kirjanpitoasetuksessa (1339/1997). Kirjanpitolaista voidaan sanoa olevan pitkälti verosidonnainen, sillä siinä määritellään yleisiä periaatteita yrityksen verotettavan tulon laskemiseksi. Verotuksessa hyväksytään yleensä vähennyksinä vain sellaiset kuluerät, jotka on kirjattu tilinpäätökseen, minkä takia myös tuloverolaki ja elinkeinoverolaki vaikuttavat osaltaan tilinpäätöksen laadintaan. Osakeyhtiöiden tilinpäätöksen sisällöstä säädellään edellä mainittujen lisäksi osakeyhtiölaissa, jossa annetaan mm. taseen erä, liitetietoja, toimintakertomusta, sekä rahoituslaskelmaa käsitteleviä säädöksiä. Lisäksi julkisten osakeyhtiöiden tilinpäätösinformaation sisällöstä säädetään arvopaperimarkkina- ja arvopaperimarkkinalaissa. Sen mukaan pörssiyritysten on annettava oikeat ja riittävät tiedot osakkeidensa arvoon vaikuttavista tekijöistä. Tiedonantovelvollisuus koskee tilinpäätöksen lisäksi myös muuta yrityksen osakkeiden arvon kannalta olennaista tietoa. (Kallunki & Kytönen 2007, 15; Niskanen & Niskanen 2003, 27.)

Tilinpäätöksen tarkoituksena on antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen tilikauden tuloksesta ja talouden tilasta (KPL 3:2.1). Kirjanpitolaisissa ei ole määritelty tilinpäätökselle mitään tiettyä tehtävää, mutta lainsäädännön perusteella voi kuitenkin päätellä, mikä yritystä koskeva tieto on saatavilla säännöllisesti ja määrämuotoisena (Salmi 2006, 27).

Virallisen tilinpäätöksen tärkeimmät osat ovat tuloslaskelma ja tase, minkä lisäksi siihen tulee joukko liitetietoja (KPL 3:1.1). Liitetiedoissa annetaan tarkempi kuva tuloslaskelmassa ja taseessa esiintyvistä eristä tai annetaan niihin vaadittuja lisätietoja, jotta yrityksestä saatu kuva olisi oikea ja riittävä. Lisäksi kirjanpitolaista 3:1 §:n mukaan sellaisilla yrityksillä, jotka ylittävät vähintään kaksi 3:9 § toisessa momentissa tarkoitetuista rajoista, on velvollisuus liittää tilinpäätökseensä rahoituslaskelma ja toimintakertomus. Jokaisesta tuloslaskelman ja taseen erästä on esitettävä vastaava erä myös edelliseltä tilikaudelta, mistä johtuen tilinpäätöksessä esiintyy aina rinnakkain kahden vuoden erät. (Niskanen & Niskanen 2003, 17; Salmi 2006, 27.)

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman tärkein tehtävä on kertoa, miten yrityksen tulos on päättyneellä tilikaudella muodostunut. Tämän lisäksi tuloslaskelma antaa yrityksen sidosryhmille tärkeää informaatiota yrityksen taloudellisesta suorituskyvystä. Kirjanpitoasetuksen mukaan tuloslaskelma voidaan tehdä joko saksalaisen kululajikohtaisen (KPA 1:1) tai brittiläisen toimintokohtaisen (KPA 2:1) tuloslaskelmakaavan mukaisesti. Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa tilikauden kulut vähennetään tuotoista ns. kululajien, esim. raaka-aineet ja palkat, mukaisessa järjestyksessä. Vastaavasti toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa vähennykset tehdään toimintokohtaisen ryhmittelyn perusteella. Tällöin tuotoista vähennetään ensiksi hankinnan ja valmistuksen kustannukset, minkä jälkeen myynnin ja markkinoinnin kustannukset ja lopuksi liiketoiminnan muut kustannukset. (Niskanen & Niskanen 2003, 17 ja 28; Salmi 2006, 46.)

Suurin osa suomalaisista viranomaistahoista sekä Suomea kotipaikkanaan pitävistä yrityksistä noudattaa raportoinnissaan kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa (LIITE 1). Sen ensimmäinen erä on liikevaihto, joka sisältää varsinaisesta liiketoiminnasta ansaitut tuotot. Liikevaihdosta vähennetään sen ansaitsemiseen suoraan liittyvät liiketoiminnan kulut, minkä jälkeen nähdään yrityksen liikevoitto (-tappio). Tämän jälkeen tulevat rahoitustuotot ja -kulut eli rahoituserät. Ne koostuvat yrityksen saamista korkotuotoista sekä maksetuista korko- ja rahoituskuluista. Rahoituserien jälkeen tulevat satunnaiset erät, jotka ovat muusta kuin varsinaisesta liiketoiminnasta syntyviä kertaluonteisia ja poikkeuksellisia tuottoja ja kuluja. Seuraavaksi tuloslaskelmassa esitetään tilinpäätössiirrot, jotka sisältävät mm. poistoeron- ja vapaaehtoisten varausten muutokset. Ennen kuin lopullinen tulos on selvillä, on vielä vähennettävä tilikauden verot. (Niskanen & Niskanen 2003, 36; Salmi 2006, 32-34.)

Tase

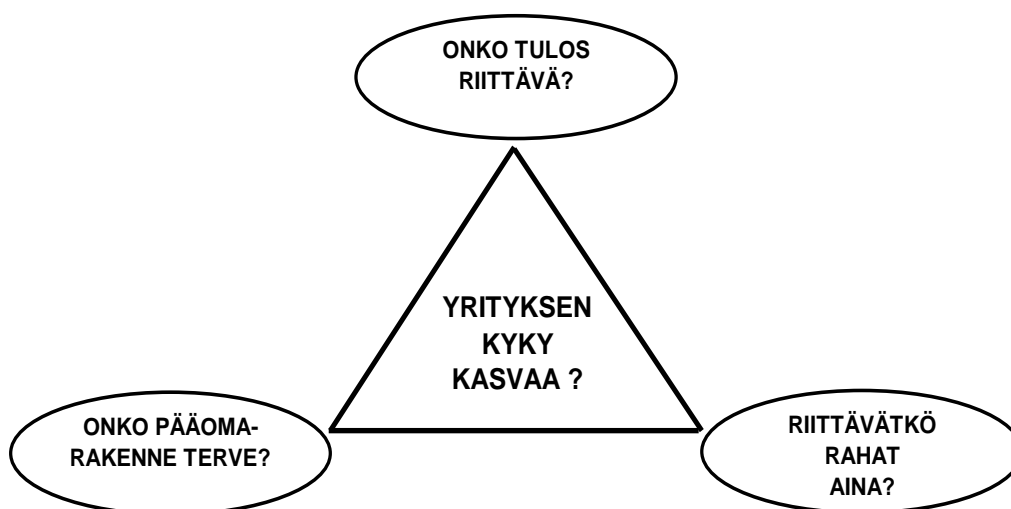
Taseen (KPA 1:6) tarkoitus on esittää yrityksen taloudellinen tilanne tilikauden päättymishetkellä, ja sen peruskaava (LIITE 2) on tuloslaskelmasta poiketen kaikille yrityksille samanlainen. Pienet kirjanpitovelvolliset saavat kutienkin tehdä taseen lyhennyksessä muodossa, jos sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi kirjanpitolain 9:2 § toisen momentin rajoista. Yrityksillä on mahdollisuus itse vaikuttaa siihen, mitkä asiat ilmoitetaan taseessa ja mitkä liitetiedoissa, mutta esitystapaa ei saa muuttaa vuodesta toiseen, jollei siihen ole perusteltua syytä. (Niskanen & Niskanen 2003, 38; Salmi 2006, 59.)

Tase jaetaan kahteen osaan: vastaaviin ja vastattaviin. Vastaavaa puoli kertoo yrityksen rahan käytön, eli toisin sanoen sen, mistä yrityksen omaisuus koostuu. Vastaavaa puoli jaetaan edelleen kahtia pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin sen mukaan, mikä on niiden käyttötarkoitus. Pysyvät vastaavat koostuvat omaisuuseristä, joiden on tarkoitus tuottaa tuloa monen eri tilikauden aikana, kun taas vaihtuvissa vastaavissa ilmoitetaan erät, jotka tuottavat tuloa vain yhtenä tilikautena. (Niskanen & Niskanen 2003, 39-40; Salmi 2006, 59.)

Vastattavaa puoli sen sijaan kertoo yrityksen rahan lähteet eli pääomarahoituksen, joka jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan. Oma pääoma on yrityksen pääomarakenteen perusta, ja sitä syntyy kun omistajat sijoittavat pääomaa yritykseen tai kun omistajat jättävät liiketoiminnan perusteella syntynyttä voittoa yritykseen. Myös arvonkorotukset voivat kartuttaa yrityksen omaa pääomaa. Vieras pääoma taas kertoo yrityksen pitkä- ja lyhytaikaiset velat. Enintään vuoden kuluttua tilinpäätöksestä maksettavat erät luetaan lyhytaikaisiin velkoihin, ja yli vuoden kuluttua erääntyvät erät ovat pitkäaikaista velkaa. Pitkäaikaisia velkoja voivat olla esimerkiksi pankkilainat ja pääomalainat ja lyhytaikaisia velkoja ostovelat. Oman ja vieraan pääoman keskinäistä suhdetta kutsutaan yrityksen pääomarakenteeksi. Mitä enemmän yrityksellä on vierasta pääomaa sitä vähemmän sillä on omaa pääomaa suhteessa koko pääomaan. Nämä erät ovatkin tavallaan vastakohtia keskenään. (Niskanen & Niskanen 2003, 46; Salmi 2006, 67-76.)

2.3 Tilinpäätösanalyysin mittauskohteet

Yritysten taloudellista tilaa voidaan tarkastella neljän toisiinsa vaikuttavan tekijän kautta (KUVIO 2). Kolme keskeisintä tekijää ovat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Näiden kolmen perustekijän seurauksena syntyvää yrityksen kasvukykyä voidaan pitää neljäntenä tärkeänä taloudellisen tilan mittauskohteena. Jotta analyysin tekijällä on mahdollisuus hallita yrityksen talouteen vaikuttavat syy- seuraussuhteet, hänen on kyettävä vastaamaan seuraavassa kuviossa esitettyihin kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta mittaaviin kysymyksiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 110; Salmi 2006, 122-123.)

KUVIO 2. Yrityksen taloudellisen tilan kokonaisuus (Salmi 2006, 122).

Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen tulojen ja menojen välistä suhdetta. Se, kuinka paljon yritys pystyy tuottamaan tuloja lyhyt- ja pitkävaikutteisia menojaan kohti, vastaa kysymykseen siitä, onko yrityksen tulos riittävällä tasolla ja onko sen toiminta kannattavaa. Koska tulojen ja menojen väliseen suhteeseen vaikuttavat mm. investointien ajankohta sekä suhdannevaihtelut, ei kannattavuuden mittaaminen pelkästään yhden tilikauden ajalta välttämättä

anna kuvaa yrityksen kannattavuuden todellisesta luonteesta. Tästä syystä kannattavuus voidaan parhaiten määritellä yrityksen pitkän aikavälin tulontuottamiskyvyksi. Kannattavuuden selvittämiseen ei kuitenkaan yleensä riitä pelkästään tuloslaskelmaan tuijottaminen, vaan taseen pääomaerät on myös otettava huomioon. Jakamalla tilikauden tulot yritystoimintaan sidotulla pääomalla, pystytään vertaamaan keskenään eri kokoluokkaa olevien yritysten kannattavuutta. (Kallunki & Kytönen 2007, 74; Salmi 2006, 122.)

Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen oman ja vieraan pääoman osuutta suhteutettuna koko pääomaan. Vakavaraisuudella mitataan yrityksen kykyä selviytyä pitkän aikavälin velvoitteistaan, ja se kertoo, onko yrityksen pääomarakenne terve. Yleensä vakavaraisena pidetään sellaista yritystä, jonka vieraan pääoman osuus ei ole niin suuri, ettei yritys pystyisi suoriutumaan sen aiheuttamista velvoitteista taloudellisesti vaikeinakin aikoina ilman liiketoiminnan jatkumisen vaarantumista. Suhteellisesti suuri vieraan pääoman osuus on usein merkki heikosta vakavaraisuudesta ja tarkoittaa samalla suurta korkomaksujen määrää. Koska korollinen vieras pääoma on yleensä pitkäaikaista rahoitusta, voidaan vakavaraisuutta pitää siitä syystä yrityksen pitkän aikavälin ominaisuutena. (Kallunki & Kytönen 2007, 80; Niskanen & Niskanen 2003, 130; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 253-254.)

Maksuvalmiudessa eli likviditeetissä on kyse yrityksen kyvykkyydestä selviytyä lyhytaikaisista velvoitteistaan ja yllättävistä maksuista. Maksuvalmiudessa on siis kyse lyhyen aikavälin rahoituksen riittävydestä, ja sitä tutkimalla nähdään, riittävätkö yrityksen rahat aina. Maksuvalmiutta voidaan tarkastella vertaamalla nopeasti rahaksi muutettavissa olevan omaisuuden suhdetta lyhytaikaisiin velvoitteisiin, jolloin puhutaan staattisesta maksuvalmiudesta tai tutkimalla tulo-rahoituksen riittävyttä maksuvelvoitteiden hoitoon, jolloin on kyseessä dynaaminen maksuvalmius. Staattista maksuvalmiutta mitattaessa olennaisia ovat taseen vastaavien lyhytvaikutteiset erät, joita ovat vaihto-omaisuus sekä rahoitusomaisuus. Vaihto-omaisuuteen kuuluvat erilaiset varastot, kun taas rahoitusomaisuutta ovat mm. heti käytettävissä olevat kassavarat ja pankkitalletukset sekä nopeasti rahaksi muutettavissa olevat saamiset ja

pörssinoteeratut arvopaperit. Sen sijaan dynaamisen maksuvalmiuden tarkastelussa olennaisia ovat yrityksen kassavirrat. Maksuvalmius on hyvällä tasolla, kun yrityksellä on aina riittävästi edellä mainittuja vastaavien erää kattamaan lyhytaikaiset maksuveloitteensa. Tällöin yrityksen ei tarvitse turvautua kalliiseen lyhytaikaiseen lisärahoitukseen. On kuitenkin otettava huomioon, että korkea maksuvalmius sitoo yrityksen omaisuutta huonosti tuottavalla tavalla, mistä johtuen tarpeettoman korkea maksuvalmius ei myöskään ole suotavaa. (Lehtonen 2002, 322; Kallunki & Kytönen 2007, 84; Niskanen & Niskanen 2003, 117; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 238-239.)

Yrityksen elinkaaren jatkuminen on pitkälti riippuvainen siitä, onko kannattavuus sekä vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden yhdessä muodostama ns. rahoitusasema kunnossa. Kuvio 2 muodostaakin eräänlaisen yrityksen pitkän aikavälin terveystriangelin. Kun sen kaikki kolme kärkeä ovat terveellä pohjalla, on yrityksen mahdollista kasvattaa liiketoimintansa volyymia, mitä on perinteisesti pidetty yhtenä merkinä menestyksestä. Koska yrityksen kulut tavallisesti pyrkivät nousemaan markkinoiden kasvaessa, on yrityksen kyettävä kasvattamaan liikevaihtoaan samassa suhteessa, jotta se onnistuu säilyttämään markkinaosuutensa. Tarve kasvulle ilmenee yleensä myös yrityksen omistajien haluna kasvattaa omistuksensa arvoa. Yrityksen kasvukykyä onkin pidetty neljäntenä tärkeänä yrityksen taloudellisen tilan mittauskohteena. (Salmi 2006, 123.)

2.4 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Tilinpäätösanalyysin ensimmäisessä vaiheessa analyysin kannalta tärkeimmät tilinpäätöksen osat muokataan siten, että vertailu toisten yritysten ja oman yrityksen aikaisempien tilinpäätösten välillä olisi mahdollista. Tilinpäätösanalyysin lähtöaineiston standardisointia voidaan pitää edellytyksenä sille, että tilinpäätösinformaation perusteella laaditun analyysin tulokset ovat luotettavia. (Niskanen & Niskanen 2003, 19.)

Tilinpäätösanalyysin toinen vaihe sisältää mittauskohteiden ja niitä vastaavien analyysimenetelmien valinnan. Analysoijan oma harkinta ja analyysin

käyttötarkoitukset ovat ratkaisevia tekijöitä siinä, mitä analyysissä mitataan, mitä menetelmiä on mahdollista käyttää ja mitä menetelmiä lopulta tullaan käyttämään. Analyysin käyttötarkoituksella ja analyysin vaatimilla tilinpäätöksen oikaisutoimenpiteillä ei kuitenkaan ole mitään keskinäistä riippuvuussuhdetta. (Niskanen & Niskanen 2003, 19.)

Kolmannessa vaiheessa tutkitaan yrityksen taloudellista asemaa erilaisten toisessa vaiheessa valittujen menetelmien avulla. Esimerkiksi tämän tutkimuksen kohdeyrityksen kohdalla näitä analyysimenetelmiä tulevat olemaan prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi sekä tunnuslukuanalyysi. Ennen muutosten ja eri tunnuslukujen laskemista on kuitenkin hyvä luoda jonkinlainen yleiskatsaus tilinpäätökseen. Jo tuloslaskelmaa silmäilemällä voidaan nähdä, onko yritys toiminut voitollisesti vai tappiollisesti ja missä suhteessa tuloslaskelman erät ovat muuttuneet. Tasetta tarkastelemalla nähdään yrityksen pääomarakenne ja rahoituslähteet ja voidaan muodostaa jo jonkinlainen alustava käsitys siitä, kuinka kannattava yritys on ja onko sen pääomarakenne terve. Liitetietojen lukeminen tuloslaskelman ja taseen rinnalla on tärkeää, sillä niiden tarkoitus on selkeyttää ja antaa lisätietoa. (Niskanen & Niskanen 2003, 19; Salmi 2006, 146; Leppiniemi 2006c, 19.)

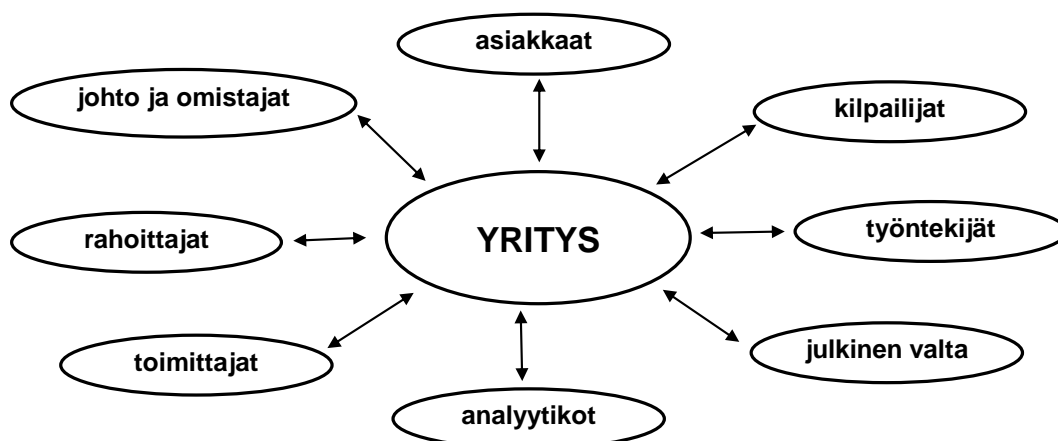
Vasta edellä mainitun teknisen toteutuksen jälkeen tulee tilinpäätösanalyysin neljäs ja kaikkein tärkein vaihe. Tässä vaiheessa eri analyysimenetelmillä saatuja tuloksia arvioidaan kriittisesti ja pyritään selvittämään niiden taustalla vaikuttavia syy-seuraussuhteita. Merkittävässä roolissa on eri tilikausien arvojen vertailu keskenään. Vertailukohteiden perusteella analyysi voidaan jakaa ajalliseen poikkileikkausanalyysiin ja aikasarja-analyysiin. Ajallisen poikkileikkausanalyysin tarkoituksena on vertailla yritystä tietynä tilikautena muihin saman toimialan yrityksiin, kun taas aikasarja-analyysissä tarkastellaan yrityksen omaa kehitystä eri tilikausien välillä. Pelkästään toisen edellä mainitun analyysitavan valitseminen ei kuitenkaan aina ole tarkoituksenmukaista, vaan niiden yhdistäminen voi tulla kysymykseen, jolloin on mahdollista tehdä pitkän aikavälin vertailuja toisiin yrityksiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 20.)

2.5 Tilinpäätösanalyysin hyödyntäjät

Koska tilinpäätösanalyysin perustana oleva tilinpäätös on informaatiopohjaltaan hyvin laaja, on hankalaa lähteä listaamaan kaikkia niitä mahdollisuuksia, miten tätä informaatiota voidaan hyödyntää. Tilinpäätösanalyysin hyödynnettävyys riippuukin pitkälti hyödyntäjästä itsestään, hänen ammattitaidostaan ja tarkoitusperistään.

Tilinpäätösinformaation hyödyntäjiä kutsutaan yrityksen sidosryhmiksi. Sidosryhmät ovat niitä tahoja, jotka jollain tavalla osallistuvat yrityksen toimintaan ja sen ylläpitämiseen. Näin syntyvän vuorovaikutuksen seurauksena sidosryhmät luonnollisesti myös edellyttävät saavansa reaaliaikaisia tietoja yrityksen taloudellisen aseman kehittymisestä, jotta ne voivat muodostaa kokonaiskuvan yrityksen taloudellisesta tilasta. Kokonaiskuvan lisäksi eri sidosryhmillä on omat painotuksensa siinä, mitä ne erityisesti haluavat saada selville. Kuvioissa 3 on lueteltu yrityksen tärkeimpiä sidosryhmiä. (Kallunki & Kytönen 2007, 17; Salmi 2006, 13-14; Walden 2009, 39.)

KUVIO 3. Yrityksen sidosryhmät. (Salmi 2006, 14).

Omistajat ja analyytikot

Kaikkein tärkeimpinä tilinpäätösanalyysin hyödyntäjinä voidaan pitää yrityksen omistajia. Omistajat ovat yleensä kiinnostuneita yrityksen ja sitä kautta omistuksensa arvosta, omistuksesta saatavasta tuotosta sekä siihen liittyvistä riskeistä. Tuottoa tavoitteleva omistaja on erityisen kiinnostunut yrityksen osingonmaksukyvyistä sekä erilaisista kannattavuutta mittaavista tunnusluvuista, joiden avulla voidaan seurata tuloksen riittävyttä suhteessa tuotto-odotuksiin. Tämän lisäksi omistajat voivat olla kiinnostuneita omistuksensa tuomasta päätäntävällästä yrityksessä sekä niistä nykyisen yritysjohdon toimista, jotka vaikuttavat omistajien asemaan. Jos kyseessä on pörssinoteerattu yritys, osakkeen arvo määräytyy odotettavissa olevan taloudellisen tuloksen perusteella. Tästä syystä osakkeen omistajat käyttävät usein kannattavuuden arvioinnin apuna analyytikoiden tekemiä yritysanalyysseja, jotka yhdistelevät tilinpäätösanalyysien informaatiota sekä muuta yrityksestä saatavissa olevaa informaatiota. (Kallunki & Kytönen 2007, 18-19; Niskanen & Niskanen 2003, 13-14; Salmi 2006, 25.)

Johto

Yritysjohdolle tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin antama informaatio on tärkeässä osassa jokapäiväisessä päätöksenteossa sekä pitkän aikavälin investointi- ja rahoituskysymyksissä. Tilinpäätösinformaation avulla saadaan esimerkiksi hyvä kuva siitä, mitkä liiketoiminnan osa-alueet ovat tuottoisia ja mitkä kaipaavat kehittämistä. Näin yrityksen on mahdollista suunnata investointejaan yritystä kehittäväällä tavalla ja toisaalta karsia tuottamattomia tai tappiollisia yksiköitään. Vakavaraisuutta mittaavien tunnuslukujen perusteella yritysjohto saa käsityksen siitä, millainen on yrityksen rahoitusrakenne suhteessa tavoitteena olevaan omavaraisuusasteeseen. Tällä on merkitystä tilanteissa, joissa yritys pohtii mahdollisen lisärahoituksen hankkimista. Lisäksi analyysin antamat tiedot saattavat kiinnostaa johtoa henkilökohtaisella tasolla silloin, kun saatavat palkkiot ovat riippuvaisia tunnusluvuista tai tietyistä tilinpäätöksen eristä. (Niskanen & Niskanen 2003, 14; Salmi 2006, 25.)

Työntekijät

Myös yrityksen työntekijät ovat kiinnostuneita tunnusluvusta ja sitä kautta yrityksen kannattavuudesta ja rahoitusasemasta. Kun nämä osa-alueet ovat kunnossa, on myös työntekijöiden oma asema varsin turvattu esimerkiksi palkanmaksun ja työpaikan säilyvyyden kannalta. Joillakin yrityksillä on johdon tapaan myös henkilökunnalle suunnattuja tulos- ja voittopalkkiojärjestelmiä, mikä luonnollisesti lisää työntekijöiden mielenkiintoa tilinpäätösinformaatiota kohtaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 15; Salmi 2006, 25.)

Rahoittajat

Rahoittajat, esimerkiksi pankit, ovat ensi sijaisesti kiinnostuneita yrityksen kyvystä maksaa takaisin pitkäaikaiset velkansa ja siihen liittyvät korot laina-ajan kuluessa. Tästä syystä rahoittajat seuraavat yrityksen tilinpäätöstietoja myös luoton myöntämisen jälkeen. Kannattavuus ei tavallisesti ole luotonantajille se kaikkein tärkein yrityksen taloudellisen aseman mittari, mutta jos huono kannattavuus jatkuu pitkään, voi yrityksen vakavaraisuus heikentyä, minkä seurauksena velanmaksukyky saattaa vaarantua. Näin ollen rahoittajien kannalta juuri vakavaraisuuteen ja pitkän aikavälin kannattavuuteen liittyvät tilinpäätösanalyysin osa-alueet ovat kaikkein olennaisinta informaatiota. (Kallunki & Kytönen 2007, 19; Niskanen & Niskanen 2003, 16.)

Toimittajat

Rahoittajista poiketen tavarantoimittajien kiinnostuksen kohde tilinpäätösanalyysissä on yrityksen kyvykyys selviytyä lyhytaikaisista veloistaan. Tavarantoimittajilta hankitut aineet ja tarvikkeet saavat yleensä maksuaikaa, jolloin nämä niin sanotut ostovelat ovat osa vierasta pääomaa. Niiden maksuaika on kuitenkin huomattavasti lyhyempi kuin esimerkiksi pankkilainoilla, minkä takia tavarantoimittajat antavat maksuvalmiutta mittaaville tunnusluvuille vakavaraisuuttakin suuremman merkityksen. Myös koko yrityksen taloudellinen asema on joillekin tavarantoimittajille tärkeä seurannan kohde. Näin on esimerkiksi silloin, kun yrityksen hankinnat muodostavat merkittävän osan tavarantoimittajan koko liikevaihdosta. Tällöin yrityksen taloudellisessa

tilassa tapahtuvat muutokset heijastuvat suoraan tavarantoimittajan omaan menestykseen. (Kallunki & Kytönen 2007, 19-20; Niskanen & Niskanen 2003, 16-17; Salmi 2006, 25.)

Asiakkaat

Asiakkaiden kiinnostus tilinpäätösanalyysin antamaa informaatiota kohtaan on yleensä muita sidosryhmiä pienempi. Yritysassiakkaille tilinpäätösinformaatio on kuitenkin merkittävässä roolissa, kun arvioidaan pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin liittyviä riskejä. Esimerkiksi atk-järjestelmien hankkiminen ja ylläpitäminen vaativat yleensä paljon kustannuksia ja edellyttävät näin ollen pitkäaikaista sitoutumista. Myös raaka-aineiden jatkuva saanti on yritysasiakkaiden oman tuotantoprosessin kannalta tärkeää, mistä johtuen taloudellinen suorituskyky on yksi tärkeä tekijä raaka-aineiden toimittajia valittaessa. (Kallunki & Kytönen 2007, 20; Niskanen & Niskanen 2003, 17; Salmi 2006, 25.)

Kilpailijat

Kilpailevat yritykset käyttävät tilinpäätösanalyysin tietoja oman asemansa ja tavoitteidensa arviointiin sekä mahdollisissa yrityskauppatilanteissa kohdeyrityksen arvon määrittämiseen. Kilpailijoille tärkeitä tietoja ovat esimerkiksi yrityksen investoinnit, myynnin ja kannattavuuden kehittyminen sekä markkinaosuuksissa mahdollisesti tapahtuneet muutokset. (Kallunki & Kytönen 2007, 20; Salmi 2006, 25.)

Julkinen valta

Julkisen vallan kiinnostus yritysten tilinpäätösinformaatiota kohtaan perustuu lähinnä verotuksellisiin syihin. Yritykset maksavat arvonlisäveroa ja yrityksen vuosituloksen mukaan määräytyvää tuloveroa. Veroviranomaisen tavoitteena onkin saada tarkka kuva yrityksen tilikauden tuloksesta, jotta se pystyy seuraamaan, maksavatko yritykset veronsa oikein. (Kallunki & Kytönen 2007, 20; Niskanen & Niskanen, 17; Salmi 2006, 25.)

2.6 Tilinpäätösanalyysin luotettavuus

Tilinpäätösanalyysin pohjana oleva tilinpäätös laaditaan yrityksen kirjanpidon perusteella. Näin ollen tilinpäätöksen pohjalta tehtävien tulkintojen luotettavuus on riippuvainen kirjanpidon ja tilinpäätöksen oikeellisuudesta. Tilinpäätösanalyysin laatijan onkin varmistuttava siitä, että kirjanpito ja tilinpäätös on tehty voimassa olevia lakeja ja normeja noudattaen, jotta vertailtavuus eri tilikausien ja eri yritysten välillä olisi mahdollista. Tätä varten suomalaisille yrityksille on säädetty laaja velvoite käyttää ammattitilintarkastajia. (Salmi 2006, 128; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 52.)

Vaikka kirjanpito ja tilinpäätös olisikin tehty lainsäädännön vaatimalla tavalla, ja ammattitilintarkastaja on sen tarkastanut, on huomioitava, että kuitenkin yhä edelleen hyväksytään monia toisistaan poikkeavia menettelytapoja. Jo tilinpäätöksen esittämisessä saattaa sovellettavasta tuloslaskelmakaavasta riippuen olla eroja yritysten välillä. Vaikka lainsäädäntöä on tiukennettu, antaa se kuitenkin edelleen mahdollisuuden esimerkiksi jaksotus- ja arvostusratkaisuja koskevaan harkinnanvaraisuuteen. Usein juuri erilaisten laskentaperusteiden takia absoluuttisten numeroarvojen käyttö vertailussa on ongelmallista. (Salmi 2006, 129; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 50; Leppiniemi 2006b, 46.)

Yritysten keskinäisessä vertailussa saman alan yritykset ovat merkittävässä roolissa. Eri toimialaa edustavia yrityksiä ei voi luotettavasti vertailla keskenään, koska niiden tilinpäätösinformaatiot poikkeavat jo rakenteellisestikin toisistaan. Samoin yritysten koko on ratkaisevassa roolissa, sillä saman toimialan sisälläkin suuret yritykset ovat rakenteeltaan ja toiminnoiltaan pienempiä huomattavasti monimutkaisempia. Myös tilinpäätösajankohdalla on merkitystä, sillä taseen perusteella nähdään yrityksen taloudellinen tilanne vain tilinpäätöspäivän osalta. Tilinpäätöspäivän tilanne ei välttämättä anna yrityksen toiminnan kannalta tyypillisintä kuvaa, sillä esimerkiksi rahoitusomaisuuden osuus voi olla suurimman osan vuotta aivan erilainen. Tämä taas vaikuttaa vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta mittaaviin tunnuslukuihin. (Salmi 2006, 126-129; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 50; Walden 2009, 40.)

Tunnuslukujen kohdalla ongelmaksi muodostuu usein niiden runsaus. Analysoijan tulee osata valita omaan tarkoitukseensa parhaiten sopivat tunnusluvut ja niille parhaiten soveltuvat vertailutiedot. Tunnuslukua valittaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, onko tunnusluku validi eli pätevä. Tunnusluvun on siis mitattava juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Toinen tekijä, johon on kiinnitettävä huomiota, on tunnusluvun reliabiliteetti. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei tunnusluku saa olla riippuvainen mittaajasta eli tässä tapauksessa analysoijasta itsestään. Tilinpäätöksen harkinnanvaraisuudesta johtuen eri analysoijat saavat usein samoilla tunnusluvuilla huomattavasti toisistaan poikkeavia arvoja, minkä takia juuri reliabiliteettista muodostuu tilinpäätösanalyysin ongelmakohta. Validiteetin ja reliabiliteetin kannalta ehdottoman tärkeää on, että analysoija ymmärtää käyttämiensä tunnuslukujen laskukaavat, vaikkei muistaisikaan niitä ulkoa. (Niskanen & Niskanen 2003, 142; Salmi 2006, 127-128.)

3 TUO - Opiskelijapalvelut Oy

3.1 Yrityksen kuvaus

TUO-Opiskelijapalvelut Oy on vuonna 2006 toimintansa aloittanut osakeyhtiö, jonka omistaa 100 prosenttisesti Turun ammattikorkeakoulun opiskelijakunta-TUO. Yritykset muodostavat näin ollen pienen konsernin, jonka tytäryhtiö TUO-Opiskelijapalvelut Oy on. Yrityksen tilikausi on kalenterivuodesta poiketen 01.08.–31.07. Toimialaksi kaupparekisteriin on merkitty kirjakauppatoiminnan harjoittaminen, opiskelutarvikkeiden välitys, kioskimyynnin harjoittaminen, tapahtumien sekä matkojen järjestäminen, kopiointi- ja tulostuspalvelut, toimistopalvelut sekä toimitilojen ostaminen, hallinto ja vuokraaminen. Yrityksellä on palveluksessaan toimitusjohtaja sekä yksi vakituinen työntekijä, minkä lisäksi työvoiman tarvetta on katettu määräaikaisilla työsuhteilla sekä sijaisjärjestelyillä (Hollmén 2010). Toimitusjohtajana toimii Opiskelijakunta-TUO:n pääsihteeri Kimmo Hollmén. Tätä tutkimusta varten tehty toimitusjohtajan haastattelu löytyy liitteistä (LIITE 3).

Yritys sai alkunsa vuonna 2005 voimaan tulleen lakimuutoksen seurauksena. Uudistetun ammattikorkeakoululain 9:42 §:n mukaan jokaisessa ammattikorkeakoulussa tuli olla opiskelijoiden etuja ajava opiskelijakunta. Opiskelijakunnat korvasivat osin samoista asioista vastanneet opiskelijayhdistykset. Lakimuutoksesta johtuen vuodesta 1996 asti toiminut Turun ammattikorkeakoulun opiskelijayhdistys-TUKKO Ry lakkautettiin ja tilalle perustettiin Opiskelijakunta-TUO, jolle TUKKO Ry:n edunvalvonnalliset tehtävät siirtyivät (TUKKO Ry 2005). Koska TUKKO Ry:n harjoittama liiketoiminta oli ollut jo useamman vuoden tappiollista, eikä opiskelijakunnan edunvalvonnallisen roolin haluttu vaarantuvan, päätettiin liiketoimintaa varten perustaa erillinen yhtiö, joka sai nimekseen TUO-Opiskelijapalvelut Oy (Voipio 2009, 37). Lisäksi selkeän jaon aatteellisen ja edunvalvonnallisen roolin sekä liiketoiminnan välillä ajateltiin helpottavan yhteistyön tekemistä muiden vastaavaa menettelyä noudattavien opiskelijajärjestöjen kanssa (Hollmén 2010).

3.2 Markkinat ja kilpailijat

TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n (myöhemmin TUO Oy) tavoitteena on tarjota opiskelijahinnoiteltuja kirjakauppa- ja kopiointipalveluja Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Opiskelijajärjestöjen omistamien yritysten tarkoituksena onkin toimia siellä, missä niiden asiakaskunta on, eli tässä tapauksessa Turun ammattikorkeakoulun toimipisteissä tai niiden välittömässä läheisyydessä. Koska opiskelijajärjestöjen omistamien yritysten periaatteena on vastata opiskelijoiden tarpeisiin, voivat ne myös tuottaa palveluja, jotka ovat opiskelijoiden kannalta tärkeitä, mutta eivät ole yrityksen liiketoiminnan kannalta kannattavia. Kopiotoimintaa voidaan pitää hyvänä esimerkkinä tämän kaltaisesta palvelusta. (Voipio 2009, 11 ja 38-39; Opiskelijakunta-TUO 2010a.)

Toiminnan alkaessa yrityksen vastuulle kuului kirjakauppatoiminta Turun ammattikorkeakoulun Sepänkadun toimipisteessä sekä kopiotoiminta useissa muissa toimipisteissä. Vuoden 2008 alussa kirjakauppatoiminta laajentui Ruiskadun toimipisteeseen, kun siellä aikaisemmin kirjakauppaa ylläpitänyt yhdistys myi varastonsa sekä luovutti liiketoimintansa TUO Oy:lle. Tämän lisäksi yrityksellä on nykyään kopiotoimintaa Turun Lemminkäisenkadun ja ICT-talon toimipisteiden ohella Salon ja Loimaan toimipisteissä. Yrityksellä on myös käytössään verkkokauppa, jonka kautta on mahdollista laajentaa asiakaskuntaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden ulkopuolelle. (Hollmén 2010; Opiskelijakunta-TUO 2010b)

Kirjakauppatoiminnassa yrityksen suurimpia kilpailijoita ovat pääosin Turun keskustan alueella toimivat isot kirjakauppaketjut, jotka suuremmalla volyyymillaan pystyvät kilpailemaan edullisemmilla hinnoilla ja suuremmilla varastoilla. Myös muu netin välityksellä tapahtuva kirjojen myynti on erityisesti insinööriopiskelijoiden keskuudessa kasvattanut suosiotaan. Kopiotoiminnassa suurimpia kilpailijoita sen sijaan ovat Turun Kupittaa alueella toimivat kopiotoimintaan erikoistuneet ja tuotevalikoimiltaan laajat liikkeet. (Voipio 2009, 39-40; Hollmén 2010.)

Vuoden 2010 alussa TUO Oy:n liiketoiminnassa tapahtui merkittävä laajennus, kun Lemmenlautta -tapahtuman järjestäminen siirtyi Opiskelijakunta-TUO:lta TUO Oy:n vastuulle. Muun muassa tämän seurauksena yrityksen kautta kulkeva rahavirta tulee neljännen toimintavuoden aikana lähes kaksinkertaistumaan kolmanteen vuoteen verrattuna. Muina laajentuneina toimintoina yritys on aloittanut majoitustoiminnan Sepänkadulla sijaitsevilla Turun ammattikorkeakoulun omistamissa asunnoissa sekä keskitetyn tulostuspalvelun, jossa TUO Oy toteuttaa koko opiskelijoiden tulostus/kopiotoiminnan Sepänkadulla. (Hollmén 2010).

3.3 Oma pääoma ja pääomalaina

Jos yrityksen toiminta on ollut pidemmän aikaa alijäämäistä, voi yritys ajautua tilanteeseen, jossa sen oma pääoma muuttuu negatiiviseksi. Tämä tarkoittaa osakeyhtiön kohdalla sitä, että se on kuluttanut osakepääomansa loppuun, ja koko oma pääoma on laskenut alle vieraan pääoman, eli velkojen määrän. Lainsäädäntö antaa tällaisesta niin sanotusta pääomavajauksesta varsin tarkan ohjeistuksen.

Osakeyhtiölain 20:23 §:n ensimmäisen momentin mukaan tilanteessa, jossa yhtiön hallitus havaitsee, että oma pääoma on laskenut alle puoleen osakepääomasta, on välittömästi laadittava tilinpäätös ja annettava tase tilintarkastajan tarkastettavaksi. Lisäksi yhtiökokous on kahden kuukauden kuluessa kutsuttava koolle käsittelemään yrityksen asettamista selvitystilaan. Jos oman pääoman havaitaan menneen negatiiviseksi, on edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi välittömästi tehtävä rekisteri-ilmoitus kaupparekisteriin. (Leppiniemi 2006a, 55.)

TUO Oy:n oma pääoma on alijäämäisestä tuloksesta johtuen ollut koko tarkastelujakson ajan negatiivinen. Yhtiötä ei kuitenkaan ole tarvinnut asettaa selvitystilaan, sillä Opiskelijakunta-TUO on myöntänyt sille korottoman pääomalainan negatiivisen oman pääoman katteeksi. Osakeyhtiölain 20:23 §:n toisen momentin mukaisesti pääomalaina luetaan omaksi pääomaksi tilanteessa, jossa yhtiön oma pääoma havaitaan tilinpäätöksen perusteella

olevan negatiivinen tai alle puolet osakepääomasta. Pääomalainan katsominen omaksi pääomaksi on ainoa osakeyhtiölain sallima korjaus kirjanpitolain mukaiseen taseeseen, kun arvioidaan oman pääoman riittävyttä. (Leppiniemi 2006a, 55)

Pääomalainasta ja sen sisällöstä säädetään osakeyhtiölaissa. Sen mukaan pääomalainat ovat niin sanottuja takasijaisia lainoja, joilla on muita velkoja huonompi etuoikeus yhtiön selvitystilan tai konkurssin yhteydessä. Osakeyhtiölain 12:1 §:n kolmannen momentin mukaan pääomalainaa voidaan velkojan suostumuksella käyttää maksuna osakepääoman korottamisesta, muuttaa sijoitetuksi vapaaksi omaksi pääomaksi tai käyttää tappion kattamiseen. Pääomalainalla pyritään näin ollen parantamaan yrityksen vakavaraisuutta. Sitä voidaan myös pitää eräänlaisena saneerauskeinona esimerkiksi silloin, kun luotonantaja, joka on sijoittanut varojaa yhtiöön tai jolla on muuten saamisia yhtiöltä, uskoo yhtiön taloudellisten vaikeuksien olevan vain tilapäisiä. Jos tällaisessa tilanteessa saamiset muutetaan pääomalainaksi, voidaan ne mahdollisesti saada tulevaisuudessa paremmin perityksi takaisin. Pääomalainaa voidaan pitää niin sanottuna välirahoitusinstrumenttina, jonka riskinsä puolesta sijoittuu oman ja vieraan pääoman väliin. Se on erityisen käyttökelpoinen riskirahoituksen väline tilanteissa, joissa yrityksen äänivaltaa ei haluta jakaa ulkopuolisille. (Kyläkallio ym. 2002, 505; Niskanen & Niskanen 2003, 49; Leppiniemi 2006a, 56.)

Osakeyhtiölain 12:1-2 §:n mukaan pääomalainalla on oltava ainakin seuraavat ehdot:

- 1) pääoma ja sen korko saadaan maksaa yhtiön selvitystilassa ja konkurssissa vain muita velkoja huonommalla etuoikeudella (OYL 12:1).
- 2) pääoma saadaan palauttaa ja korkoa maksaa vain siltä osin kuin yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen määrä maksuhetkellä ylittää yhtiön päättyneellä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion (OYL 12:1).

- 3) Pääoman tai sen koron maksamisesta yhtiö tai tytäryhtiön ei saa antaa vakuutta (OYL 12:1).
- 4) Sopimus pääomalainasta tehdään kirjallisesti. Lainaehtojen muutokset ovat pätemättömiä, jos ne ovat osakeyhtiölain 12:1 §:n ensimmäisen momentin vastaisia (12:2).

Osakeyhtiölain mukaan pääomalainat esitetään taseessa omana erillisenä eränään, tarkempaa kirjaamistapaa ei kuitenkaan ole määritelty. Kirjapitolautakunta on antanut aiheita koskevan lausunnon (KILA 24.10.2006/1787), jonka mukaan osakeyhtiölain 12 luvun ehdot täyttävä pääomalaina on luonteeltaan velkaa ja siten esiintyy taseessa osana vierasta pääomaa. Luonteensa mukaisesti pääomalaina esitetään joko lyhytaikaisena tai pitkäaikaisen vieraana pääomana (Leppiniemi 2006a, 58; Leppiniemi 2007, 46).

TUO Oy:lle myönnetty pääomalaina täyttää osakeyhtiölain asettamat ehdot. Velkakirjan ehtojen mukaan laina on koroton eikä sitä vastaan ei ole myönnetty vakuuksia. Lisäksi lainaa voidaan lyhentää vain yhtiön voitonjakokelpoisista varoista.

4 Tilinpäätösten käsittely

4.1 Tilinpäätöksen oikaisuvaatimukset

Tilinpäätösanalyysin edellytyksenä on standardisoitu lähtöaineisto. Koska tilinpäätöksen laadinta ja tulkinta ei ole täysin ongelmattonta mm. tilinpäätöksen laatijan tekemien erilaisten ns. harkinnanvaraisten kirjausten vuoksi, eivät tilinpäätöksen antamat tiedot välttämättä ole suoraan vertailukelpoisia eri tilikausien tai eri yritysten välillä. Yleensä näiden harkinnanvaraisten kirjausten tavoitteena on tuloksen järjestelemisen kautta saavutettava taloudellinen etu. Esimerkiksi jaksotus- ja arvostusratkaisut voivat tästä syystä poiketa toisistaan hyvinkin paljon eri yritysten välillä. Oikaisu on edellytys sille, että eri tavoilla laaditut tilinpäätökset saadaan keskenään vertailukelpoisiksi. Oikaisun tekijän tulee kuitenkin olla selvillä niistä periaatteista ja tavoitteista, joita yritysjohto käyttää tuloksen suunnittelun yhteydessä. (Salmi 2006, 131.)

Nykyinen, vuonna 1997 annettu kirjalaki ja -asetus, muutti suomalaisen tilinpäätösnormiston vastaamaan Euroopan unionin tilinpäätösdirektiiviä. Tämä uusi ja tiukempi lainsäädäntö ei enää anna kovinkaan paljon yrityksille mahdollisuutta tulkinnanvaraisten tilinpäätöksen kirjauksia koskevia ratkaisuja tehtäessä, mistä johtuen oikaiseminen kattaa nykyään lähinnä tilinpäätöserien uudelleenjärjestelyjä. Osakeyhtiöillä virallinen tilinpäätös ja oikaistu tilinpäätös eivät yleensä eroa toisistaan paljon, mistä johtuen tilinpäätösanalyysin oikaisut jäävät usein osakeyhtiöiden kohdalla vähäisiksi. (Kallunki & Kytönen 2007, 42-43; Niskanen & Niskanen 2003, 19 ja 59-60; Salmi 2006, 131.)

Tutkimuksessani olen käyttänyt TUO Oy:n tasekirjoja sekä tarkempaa tietoa sisältäviä tilinpäätöskirjoja vuosilta 2006-2009. Tämän lisäksi minulla on yrityksen nykyisenä kirjanpitäjänä ollut mahdollisuus käyttää tutkimukseni tukena koko yrityksen kirjanpitoaineistoa, minkä takia olen pystynyt selvittämään hyvinkin yksityiskohtaisesti oikaisua vaativat tilinpäätösten kohdat. Oikaisuja tehdessäni olen noudattanut Yritystutkimusneuvottelukunnan (YTN) julkaisemia oikaistun tuloslaskelman (LIITE 4) ja oikaistun taseen (LIITE 5)

kaavoja. Seuraavaksi käsittelen niitä tuloslaskelman ja taseen kohtia, jotka sisältyvät TUO Oy:n oikaistuun tilinpäätökseen. Yritys noudattaa kululajikohtaista tuloslaskelmakaavaa, joten myös tuloslaskelman oikaisut käydään läpi kyseistä kaavaa noudattaen. Kaikissa tämän tutkimuksen tilinpäätöstietoja käsittelevissä taulukoissa tarkasteluvuodet on esitetty kronologisessa järjestyksessä varhaisimmasta vuodesta alkaen.

4.2 Tuloslaskelman oikaisut

Tuloslaskelman oikaisujen tavoitteena on saada selville mahdollisimman hyvin säännöllistä ja jatkuvaa liiketoimintaa vastaava tulos. Nykyisen kirjanpitolain mukaan virallisessa tuloslaskelmassa (LIITE 6) ei esitetä myynti- tai käyttökatetta, mutta oikaistuun tuloslaskelmaan käyttökate on kuitenkin edelleen sisällytetty. Virallinen ja oikaistu tuloslaskelma poikkeavat toisistaan myös muiden välitulosten osalta. (Niskanen & Niskanen 2003, 61.) Taulukossa 1 esitetään TUO Oy:n oikaistu tuloslaskelma yrityksen kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajalta.

TAULUKKO 1. TUO Oy:n oikaistu tuloslaskelma (€).

	2006-2007	2007-2008	2008-2009
LIIVEVAIHTO	81 272,68	63 859,41	115 317,24
Liiketoiminnan muut tuotot	5 198,90	395,11	2 202,25
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	86 471,58	64 254,52	117 519,49
Aine- ja tarvikekäyttö	-58 730,75	-39 954,42	-82 533,45
Henkilöstökulut	-12 901,01	-14 158,76	-23 318,06
Liiketoiminnan muut kulut	-19 990,81	-25 532,12	-26 028,51
KÄYTTÖKATE	-5 150,99	-15 390,78	-14 360,53
LIIKETULOS	-5 150,99	-15 390,78	-14 360,53
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,81	0,00	4,87
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-11,00	-420,53	-203,80
NETTOTULOS	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
KOKONAISTULOS	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
TILIKAUDEN TULOS	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46

Oikaistu tuloslaskelma alkaa liikevaihdosta, jonka määrittämisessä tärkeitä on se, onko saatu tulo jo ansaittua. Esimerkiksi silloin saattaa ilmetä ongelmia, kun yritys kirjaa pitkäaikaisten sopimusten tuottoja liian aikaisin. Virallisen tuloslaskelman liikevaihto sisältää yrityksen varsinaisesta liiketoiminnastaan saamat tuotot, joista on vähennetty yritykselle kuulumattomat erät. Tällaisia eriä ovat mm. annetut alennukset, arvonlisäverot sekä muut myynnin määrästä välittömästi riippuvat verot. (YTN 2005, 14; Salmi 2006, 132; Walden 2009, 39.) TUO Oy:n liikevaihdossa ei vertailuvuosina ollut oikaistavaa, joten tarkastelussa siirryttiin suoraan liiketoiminnan muiden tuottojen määrittämiseen.

Virallisen tuloslaskelman muiden tuottojen sisältö on hyvin laaja. Niihin kirjataan mm. yrityksen varsinaiseen toimintaan sisältyvät, luonteeltaan liikevaihtoa lähellä olevat erät. Myös saadut tutkimus-, tuotekehitys- ja käynnistämisavustukset sekä työllistämis- ja EU-tuotantotuet kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin, koska niitä vastaavat kulut kuuluvat liiketoiminnan kuluihin. Muut olennaiset ja kertaluonteiset tuotot, kuten kokonaisen toimialan myyntivoitot, siirretään satunnaisiin tuottoihin, jotta kannattavuuden vertailtavuus eri tilikausien välillä säilyisi. (YTN 2005, 15; Salmi 2006, 132; Walden 2009, 40.) TUO Oy:n ainoan liiketoiminnan muiden tuottojen oikaisun aiheuttivat ensimmäisenä tarkasteluvuonna työntekijän työllistämisestä saadut työmarkkinatuet, joita oli kirjattu palkkakulujen vähennyksiksi yhteensä 5198,90 euroa. Oikaistussa tuloslaskelmassa kyseiset tuet siirrettiin henkilöstökuluista liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Oikaistun tuloslaskelman aine- ja tarvikekäyttö koostuu virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostoista sekä varastojen muutoksesta. Varastojen muutoskirjauksilla tilikaudelle saadaan kohdistettua vain tilikauden myyntejä vastaavat ostot. Varastojen muutos voi olla joko lisäystä, jolloin tilikauden ostot pienenevät, tai vähennystä, jolloin ostot kasvavat. Varastojen muutoksella saattaa olla suuri merkitys yrityksen tilikauden lopullisen tuloksen muodostumisessa. Koska TUO Oy ei harjoita valmistustoimintaa, sen aine- ja tarvikekäyttö kertoo suoraan myytyjen tuotteiden hankinnasta aiheutuneet

kustannukset, eikä oikaisuja tarvitse tehdä. (YTN 2005, 15; Salmi 2006, 132-133.)

Henkilöstökuluihin kuuluvat ennakonpidätysten alaiset palkat, muut palkkoihin verrattavat kulut sekä suoraan palkkojen perusteella määräytyvät henkilösivukulut. Näitä sivukuluja ovat eläkekulut, sosiaaliturvamaksut sekä vapaaehtoiset ja pakolliset henkilövakuutusmaksut. (YTN 2005, 16.) Toisena tarkasteluvuonna TUO Oy:n tilinpäätöksessä ei jostain syystä ollut laskettu laskennallisia henkilösivukuluja. Tämä vääristää tilikauden henkilösivukuluja, tosin maksimissaan vain muutamilla sadoilla euroilla, joten kokonaisuuden kannalta kyseessä ei ole merkittävä summa, eikä sitä näin ollen ole tarpeen oikaista. Ainoan henkilöstökuluihin kohdistuvan oikaisun aiheutti jo aikaisemmin mainittu työmarkkinatuen siirtäminen henkilöstökulujen vähennyksistä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Laskennallisen palkkakorjauksen tekemistä suositellaan niissä tapauksessa, joissa yrityksen omistajien oma työpanos yrityksessä on merkittävä, eikä sitä vastaava palkka ole tuloslaskelmassa kuluna. Oikaisun tarve koskee pääasiassa yksityisiä elinkeinonharjoittajia, joiden palkka ei koskaan sisälly kuluna tuloslaskelmaan sekä henkilöyhtiöitä, joissa palkka on vain poikkeustapauksissa kirjattu kuluksi. Myös osakeyhtiöitä suositellaan tekemään laskennallinen palkkakorjaus silloin, kun niiden omistajat eivät nosta palkkaa yrityksestä. Erityisesti pienten yhtiöiden keskinäisen vertailun kannalta laskennallisen palkkakorjauksen tekeminen on tärkeää. (YTN 2005, 16-17; Walden 2009, 40.) TUO Oy:n toimitusjohtaja ei ole itse yrityksen osakas, muttei hän myöskään nosta palkkaa yrityksestä, vaan hänen palkkansa maksaa Opiskelijakunta-TUO. Tämän takia laskennallisen palkkakorjauksen tekeminen olisi perusteltua. On kuitenkin otettava huomioon, että toimitusjohtajan kokonaistyöajasta vain noin 10 % on suunnattu yrityksen toimintaan (Voipio 2009, 38). Tästä johtuen laskennallista palkkakorjausta ei tässä analyysissä tehdä, vaan toimitusjohtajan työpanoksen vaikutus yrityksen kannattavuuteen huomioidaan kannattavuuden sanallisen arvioinnin yhteydessä.

Vakavaraisuuteen ja yrityksen kassavirtaan laskennallisella palkkakorjauksella ei ole vaikutusta.

Liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvat ne yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvat erät, jotka eivät vielä aikaisemmissa erissä ole tulleet esille. TUO Oy:llä olennaisimpia tällaisia kuluja ovat mm. leasingvuokrat, hallintokulut, puhelin- ja tietoliikennekulut sekä pankkikulut. Muita tähän erään kuuluvia kuluja voivat olla esimerkiksi myyntiprovisiot, tekijäpalkkiot sekä syntyneet luottotappiot. Oikaisun tarve syntyy silloin, kun liiketoiminnan muihin kuluihin on kirjattu varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomia, olennaisia ja kertaluonteisia eriä, kuten esimerkiksi kokonaisen toimialan luopumisesta syntyviä myyntitappioita. Tällaiset kulut siirretään satunnaisiin kuluihin, koska niitä vastaavia tuottoja ei yrityksen liiketoiminnassa enää ole. (YTN 2005, 17-18; Walden 2009, 40.) TUO Oy:llä ei ole ollut liiketoiminnan muihin tuottoihin kuulumattomia kertaluonteisia tai olennaisia eriä. Ensimmäisenä ja toisena tarkasteluvuonna on kirjattu yhteensä 431,53 euroa ostoveloista aiheutuvia korkokuluja liiketoiminnan muihin kuluihin. Nämä kulut kuuluvat korkokuluihin ja ne oikaistaan selvyiden ja tilikausien välisen vertailtavuuden vuoksi osaksi korkokuluja ja muita rahoituskuluja.

Liiketoiminnan muiden kulujen jälkeen seuraava TUO Oy:n oikaistun tuloslaskelman erä on käyttökate, joka kertoo tuloksen lyhytvaikutteisten menojen jälkeen. Lyhytvaikutteiset menot ovat niitä menoja, joita vastaavat tuotot on ansaittu kyseisen tilikauden aikana. Koska yrityksellä ei ole poistoja eikä arvonalentumisia, ovat käyttökate ja seuraavana välituloksena ilmoitettava liiketulos yrityksessä samansuuruisia. On kuitenkin hyvä erottaa toisistaan käyttökateen ja liiketuloksen merkitys, sillä joissain tapauksessa käyttökate voi olla liiketulosta käyttökelpoisempi erä. Liiketulosta voidaan pitää yrityksen kannattavuuden perusrivinä, sillä se kertoo tuloksen kaikkien yrityksen ylläpitämisen lyhyt- ja pitkävaikutteisten kulujen jälkeen. Käyttökate on liiketulosta käyttökelpoisempi esimerkiksi vertailtaessa yrityksiä, joista toinen on rahoittanut investointinsa leasingsopimuksilla ja toisen investoinnit löytyvät sen

omasta taseesta. Toisin kuin liiketulokseen, mitkään taseesta riippuvat erät, kuten poistot ja verot, eivät vaikuta käyttökatteeseen. (Salmi 2006, 134.)

Seuraavana oikaistun tuloslaskelman eränä tulevat muut korko- ja rahoitustuotot. Erä sisältää tuotot vaihtuvien vastaavien saamisista ja rahoitusarvopapereista sekä näistä aiheutuvat kurssierot. Siihen voi myös sisältyä rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksia. Erä on sekä virallisessa että oikaistussa tuloslaskelmassa sisällöltään sama. Virallisessa tuloslaskelmassa kuitenkin erotellaan toisistaan saman konsernin yrityksiltä ja muilta saadut tuotot. Erään mahdollisesti sisältyvät kurssivoitot oikaistaan tuloslaskelman kohtaan kurssierot ja arvon muutokset siirretään kokonaistuloksen alapuolelle. TUO Oy:llä ei ollut tarvetta korko- ja rahoitustuottojen oikaisuihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 67; YTN 2005, 20.)

Korkokulut ja muut rahoituskulut sisältävät erilaisille luotonantajille maksettuja ajan kulumisen perusteella laskettuja vieraan pääoman kuluja. Tähän erään voi sisältyä kurssitappioita sekä arvon muutoksia, jotka korko- ja rahoitustuottojen tapaan oikaistaan kurssieroihin sekä kokonaistuloksen alapuolisiin tilinpäätösjärjestelyihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 67; YTN 2005, 21.) Kuten liiketoiminnan muiden kulujen käsittelyn yhteydessä mainittiin, oikaistiin TUO Oy:llä yhteensä 431,53 euron edestä ostovelkojen korkokuluja liiketoiminnan muista kuluista korkokulut ja muut rahoituskulut -erään.

Rahoituserien jälkeen oikaistussa tuloslaskelmassa esitetään yrityksen nettotulos. Sen on välitulos, joka kertoo analyysin tekijän subjektiivisen käsityksen yrityksen säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan todellisesta tuloksesta ennen satunnaisia eriä ja tilinpäätösjärjestelyjä. TUO Oy:llä ei ole ollut ensimmäisten toimintavuosiensa aikana olennaisia ja kertaluonteisia eriä, joten yrityksen nettotulos ja kokonaistulos eivät eroa toisistaan. (YTN 2005, 12; Salmi 2006, 136.)

Viimeinen oikaistun tuloslaskelman erä on tilikauden tulos. Se kertoo sen liiketoiminnan tuloksen, josta kaikki tilikaudelle kuuluvat kulut aina tilinpäätösjärjestelyjä myöten on vähennetty. Myös kokonaistulos ja tilikauden tulos ovat TUO Oy:llä käytännössä samat, sillä yrityksellä ei ole ensimmäisten toimintavuosiensa aikana ollut mitään tilinpäätösjärjestelyeriä. (YTN 2005, 12; Salmi 2006, 136-137.)

4.3 Taseen oikaisut

Oikaistu tase poikkeaa virallisesta taseesta (LIITE 7) monella tavalla. Tilinpäätösanalyysin näkökulmasta tarkasteltuna yrityksen omaisuuden arvon pitäisi vastata mahdollisimman hyvin sen todellista arvoa. Näin ollen taseen oikaisujen tavoitteena on eliminoida sellaiset vastaavien erät, joilla ei ole tulontuottamiskykyä. Toisaalta vastaaviin myös merkitään näkyviin sellainen merkittävä varallisuus, jota ei viralliseen taseeseen ole merkitty. Myös taseen vastattavaa puolelle lisätään taseesta puuttuvat velat niiden lyhyt- tai pitkävaikutteisen luonteen mukaisessa järjestyksessä. (Niskanen & Niskanen 2003, 70; Salmi 2005,138; Kallunki & Kytönen 2007, 47.) Taulukossa 2 on esitetty TUO Oy:n oikaistu tase yrityksen kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajalta.

TAULUKKO 2. TUO Oy:n oikaistu tase (€).

	2006-2007	2007-2008	2008-2009
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Muut osakkeet ja osuudet	100,00	100,00	100,00
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	100,00	100,00	100,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Aineet ja tarvikkeet	18 545,39	24 132,83	26 097,39
Vaihto-omaisuus yhteensä	18 545,39	24 132,83	26 097,39
Myyntisaamiset	0,00	571,00	50,40
Sisäiset myyntisaamiset	145,10	279,10	0,00
Muut saamiset	3 690,84	2 954,08	4 153,77
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3 835,94	3 804,18	4 204,17
Rahat ja rahoitusarvopaperit	622,65	3 041,30	1 308,92
Vastaavaa yhteensä	23 103,98	31 078,31	31 710,48
OMA PÄÄOMA			
Osake- tai muu peruspääoma	2 500,00	2 500,00	2 500,00
Kertyneet voittovarot	0,00	-5 161,18	-20 972,49
Tilikauden tulos	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
Taseen oma pääoma yhteensä	-2 661,18	-18 472,49	-33 031,95
Oman pääoman oikaisut	0,00	0,00	0,00
Oikaistu oma pääoma yhteensä	-2 661,18	-18 472,49	-33 031,95
VIERAS PÄÄOMA			
Pääomalainat	0,00	41 082,81	61 582,81
Pitkäaikainen vieraspääoma yhteensä	0,00	41 082,81	61 582,81
Ostovelat	2 075,25	6 486,78	105,59
Muut sisäiset korottomat velat	22 682,56	0,00	618,00
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	1 007,35	1 981,21	2 436,03
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	25 765,16	8 467,99	3 159,62
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	25 765,16	49 550,80	64 742,43
Vastattavaa yhteensä	23 103,98	31 078,31	31 710,48

TUO Oy:n taseen ainoan pysyvien vastaavien erän muodostivat muut osakkeet ja osuudet. Virallisessa taseessa tähän erään voi sisältyä mm. osakeyhtiöiden osakkeita, osuuskuntien osuustodistuksia, avoimien sekä kommandiittiyhtiöiden osuuksia sekä siirtokelpoisia sähkö- ja vesijohtoverkkojen liittymismaksuja. Virallisessa ja oikaistussa taseessa erä on sisällöltään sama, joten oikaisuja ei ole tarvetta tehdä. (Niskanen & Niskanen 2003, 73; YTN 2005, 29.)

Leasingvastuukanta on erä, joka esiintyy ainoastaan oikaistun taseen pysyvissä vastaavissa sekä vastattavien pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa. Yritysten

välinen vertailukelpoisuus on kyseenalainen, kun vertaillaan käyttöomaisuutensa pitkäaikaisella leasingrahoituksella vuokrannutta sekä käyttöomaisuutensa ostanutta yritystä, sillä vuokrattu omaisuus ei näy mitenkään yrityksen taseessa. Vertailukelpoisuuden parantamiseksi oikaistun taseen kummallekin puolelle on omana eränään lisättävä leasingvastuukanta, joka kertoo voimassa olevien leasingsovittimusten jäljellä olevan osuuden. (YTN 2005, 30; Kallunki & Kytönen 2007, 47-48.) Koska jäljellä olevia leasingvastuita ei virallisessa taseessa ilmoiteta, lisätään ne kirjanpitolain 3:2 §:n mukaisesti taseen liitetietoihin, ellei tilinpäätös muuten anna oikeaa ja riittävää kuvaa yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. TUO Oy:llä on vuoteen 2012 asti voimassa oleva leasingsovittimus, jonka jäljellä olevia vastuita ei ole ilmoitettu tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tilintarkastaja on tämän menettelyn hyväksynyt, joten voidaan olettaa, että yrityksen antama kuva toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta on tällaisenaan oikea ja riittävä. Näin ollen kysymyksessä on mitä todennäköisimmin tavalliseen vuokrasovittimukseen verrattavissa oleva käyttöleasingsovittimus. Koska tässä tutkimuksessa ei suoriteta toimialavertailua, jossa leasingvastuiden puuttuminen saattaisi olla vertailua haittaava tekijä, voidaan leasingvastuukannat jättää pois oikaistusta taseesta.

Vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuus on ryhmä, joka pitää sisällään erilaiset yrityksen hallinnoimat varastot. Vaihto-omaisuuden eriä voivat olla mm. aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet sekä muu vaihto-omaisuus. Aineet ja tarvikkeet on erä, joka sisältää tuotteiden valmistukseen tarvittavia raaka-aineita sekä välittömästi valmistuksessa käytettäviä tarvikkeita. Jos yritys harjoittaa tukku- tai vähittäiskauppaa, kirjataan sen vaihto-omaisuus juuri aineisiin ja tarvikkeisiin. (Niskanen & Niskanen 2003, 75; YTN 2005, 31.) Kirjojen vähittäiskauppaa harjoittavan TUO Oy:n vaihto-omaisuus on virallisessa taseessa kirjattu valmiisiin tuotteisiin/tavaroihin. Oikaistussa taseessa erä siirretään aineisiin ja tarvikkeisiin.

Oikaistussa taseessa lyhytaikaiset saamiset jaetaan myyntisaamisiin, sisäisiin myyntisaamisiin, muihin sisäisiin saamisiin sekä muihin saamisiin. Sisäiset

myyntisaamiset on ainoastaan oikaistussa taseessa esiintyvä erä, johon kuuluvat myyntisaamiset saman konsernin toisilta yrityksiltä. Jos myyntisaamisten lisäksi on muita saamisia saman konsernin yrityksiltä, siirretään ne erään muut sisäiset saamiset. Oikaistuun taseeseen sisäisiä myyntisaamisia TUO Oy:llä tuli ensimmäisenä toimintavuonna yhteensä 145,10 euroa ja toisena toimintavuonna yhteensä 279,10 euroa. Muut saamiset on edellisistä poiketen erä, joka sisältää saamiset ulkopuolisilta tahoilta. Se sisältää virallisen taseen erät, lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet/osuudet sekä siirtosaamiset. TUO Oy:n muut saamiset sisälsivät ainoastaan siirtosaamiset, joita ei ollut tarkastelujakson aikana tarpeellista oikaista. (Niskanen & Niskanen 2003, 75-76; YTN 2005, 32-33.)

Viimeinen oikaistun taseen vastaavien erä on rahat ja rahoitusarvopaperit. Se on erä, joka sisältää virallisen taseen rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. TUO Oy:llä erä sisälsi ainoastaan yrityksen rahat ja pankkisaamiset, eikä siinä ollut oikaistavaa.

TUO Oy:n oikaistun taseen vastattavien oma pääoma käsittää erät osake- tai muu peruspääoma, kertyneet voittovarot sekä tilikauden tulos. Osake- tai muu peruspääoma -erä sisältää nimensäkin mukaisesti yrityksen osakepääoman. Kertyneet voittovarot -erä taas käsittää aikaisempien vuosien voitot tai tappiot, joista on vähennetty maksetut osingot. Tilikauden tulos kertoo virallisen tuloslaskelman mukaisen tilikauden voiton tai tappion. Jos tietyt edellytyksen täyttänyt yritys on kirjannut kuluvalta tilikaudelta maksetun osingon osingonjakovelaksi ja vähentänyt sen omista pääomista, oikaistaan osingonjako takaisin voittovaroihin. TUO Oy:llä ei ole ollut vertailuvuosien aikana oikaistavaa missään oman pääoman erässä. (Niskanen & Niskanen 2003, 77; YTN 2005, 35.)

Oikaistun taseen vieras pääoma alkaa pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta. Kirjanpitolain 4:7 §:n mukaan pitkäaikaista velkaa on sellainen velka, joka erääntyy yhtä vuotta pidemmän ajan kuluttua. TUO Oy:n ainoan vieraan pääoman erän muodostaa toisena tarkasteluvuonna Opiskelijakunta-TUO:lta saatu negatiivista omaa pääomaa kattava koroton pääomalaina. Niissä

tapauksissa, joissa pääomalaina voidaan tosiasiallisen luonteensa perusteella rinnastaa omaan pääomaan, pääomalaina siirretään oikaistussa taseessa osaksi omaa pääomaa, jolloin yrityksen vakavaraisuus paranee. (YTN 2005, 38.) Osakeyhtiölain 20:23 §:n perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että tällä tarkoitetaan ainoastaan selvitystilaan joutuneita yrityksiä, jolloin TUO Oy:n pääomalaina pysyy oikaistussakin taseessa pitkäaikaisessa vieraassa pääomassa.

Lyhytaikaista velkaa on sellainen velka, joka erääntyy maksettavaksi alle vuoden kuluessa tilinpäätöshetkestä. TUO Oy:n lyhytaikaisiin velkoihin kuuluvat ostovelat, muut sisäiset korottomat velat sekä muut korottomat lyhytaikaiset velat. Ensimmäisenä tarkasteluvuonna oli virallisen taseen erään muut velat kirjattu velkoja Opiskelijakunta-TUO:lle yhteensä 87 984,43 euroa ja kolmantena tarkasteluvuonna 618,00 euroa. Nämä erät siirrettiin oikaistussa taseessa muihin korottomiin sisäisiin velkoihin. Yrityksen siirtovelat sekä muut velat -erään sisältyvät korottomat velat, kuten ennakonpidätysvelka ja sosiaaliturvamaksuvelka, yhdistettiin oikaistun taseen erään muut korottomat lyhytaikaiset velat.

Jotta TUO Oy:n tilikaudet olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia keskenään, on ennen varsinaista analyysia tehtävä vielä yksi taseen oikaisu. TUO Oy:lle oli kertynyt ensimmäisen tarkasteluvuoden aikana muihin sisäisiin saamisiin kuuluvia saamisia Opiskelijakunta-TUO:lta yhteensä 65 301,87 euroa ja vastaavasti muihin sisäisiin korottomiin velkoihin kuuluvaa velkaa yhteensä 87 984,43 euroa. Toisena tarkasteluvuonna kyseiset saamiset ja velat kuitattiin siten, että jäljelle jääneestä velasta muodostettiin pääomalaina. Näin ollen oikaistuun taseeseen on ensimmäisenä tarkasteluvuonna tehtävä vastaavanlainen sisäisten saamisten ja velkojen kuittaus, jotta tilikausien välinen vertailukelpoisuus säilyy. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että erät muut sisäiset saamiset ja muut sisäiset korottomat velat yhdistetään, jolloin muut sisäiset saamiset poistuvat kokonaan ja muiden sisäisten korottomien velkojen määräksi ensimmäisen tarkasteluvuoden oikaistussa taseessa tulee

22 682,56 euroa. Näin yrityksen omaisuuden arvo vastaa paremmin sen todellista arvoa myös ensimmäisenä tarkasteluvuonna.

4.4 Neljännen toimintavuoden tulosarvio ja toteutunut tase

Vaikka tilikausi 1.8.2009 - 31.7.2010 on tätä tutkimusta tehtäessä vielä kesken, on sen mukaan ottaminen analyysin hyödynnettävyyden kannalta tärkeää. Kuten aikaisemmin todettiin, neljännen toimintavuoden aikana yrityksen toiminnassa on tapahtunut muutoksia, joilla tulee olemaan merkittävää vaikutusta yrityksen taloudelliseen tilanteeseen tilikauden päättyessä. Analyysin päätavoitteinahan olivat yrityksen taloudellisen aseman sekä sen kehityssuunnan selvittäminen, mistä johtuen tutkimuksen kannalta on perusteltua ottaa mukaan arvio neljännen toimintavuoden tilinpäätösluvuista. Taulukossa 3 esitetyt toimitusjohtajan arviot tuloslaskelmasta perustuvat neljännen tilikauden kahdeksan ensimmäisen kuukauden toteutuneisiin lukuihin sekä hänen omaan näkemykseensä tulevasta, joten sen voidaan olettaa olevan hyvinkin suuntaa antava.

TAULUKKO 3. TUO Oy:n neljännen toimintavuoden tulosarvio (€).

TULOSARVIO	2009-2010
LIIVEVAIHTO	246 900,00
Liiketoiminnan muut tuotot	2 030,00
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	248 930,00
Aine- ja tarvikekäyttö	-199 000,00
Henkilöstökulut	-25 877,00
Liiketoiminnan muut kulut	-26 495,00
KÄYTTÖKATE	-2 442,00
LIIKETULOS	-2 442,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	15,00
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-120,00
NETTOTULOS	-2 547,00
KOKONAISTULOS	-2 547,00
TILIKAUDEN TULOS	-2 547,00

Koska tase kertoo yrityksen taloudellisen tilan juuri tilinpäätöspäivänä, ei taseesta muodosteta vastaavaa arviota, vaan analyysiin otetaan mukaan neljännen toimintavuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden toteutunut tase (TAULUKKO 4). Tästä taseesta saaduille tuloksille annetaan kuitenkin vähemmän painoarvoa, sillä mm. myyntisaamiset, rahat ja rahoitusarvopaperit sekä erityisesti ostovelat poikkeavat siinä tyypillisestä tilinpäätöshetkestä.

TAULUKKO 4. TUO Oy:n tase 31.3.2010 (€).

TASE	31.3.2010 (8kk)
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Muut osakkeet ja osuudet	100,00
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	100,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Aineet ja tarvikkeet	25 865,86
Vaihto-omaisuus yhteensä	25 865,86
Myyntisaamiset	1 104,59
Sisäiset myyntisaamiset	0,00
Muut saamiset	2 189,24
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3 293,83
Rahat ja rahoitusarvopaperit	17 076,46
Vastaavaa yhteensä	46 336,15
OMA PÄÄOMA	
Osake- tai muu peruspääoma	2 500,00
Kertyneet voittovarot	-35 531,95
Tilikauden tulos	451,39
Taseen oma pääoma yhteensä	-32 580,56
Oman pääoman oikaisut	0,00
Oikaistu oma pääoma yhteensä	-32 580,56
VIERAS PÄÄOMA	
Pääomalainat	67 582,81
Pitkäaikainen vieraspääoma yhteensä	67 582,81
Ostovelat	8 721,69
Muut sisäiset korottomat velat	0,00
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	2 612,21
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	11 333,90
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	78 916,71
Vastattavaa yhteensä	46 336,15

5 Tuloslaskelman ja taseen analyysi

5.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

Prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen ajatuksena on suhteuttaa prosenteiksi muutetut tilinpäätöserät johonkin vertailukohteeseen. Useimmiten näitä vertailukohteita ovat tuloslaskelmassa liikevaihto ja taseessa taseen loppusumma. Prosenttilukumuotoon laadittu tilinpäätös antaa analyysoijalle tärkeää tietoa tuloslaskelman ja taseen rakenteesta sekä tilinpäätöserien kehityksestä tarkasteluvuosien aikana. Erityisen käyttökelpoinen menetelmä prosenttilukumuotoinen tilinpäätös on silloin, kun vertaillaan keskenään hyvinkin eri kokoluokkaa olevien yritysten tuloslaskelman ja taseen rakennetta. Analyysia tehtäessä on kuitenkin muistettava, että jonkin tietyn erän suuri kasvu voi muuttaa muiden erien prosentuaalisia osuuksia, minkä takia prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen perusteella ei voi sanoa jonkin erän kasvaneen tai vähentyneen absoluuttisesti. (Niskanen & Niskanen 2003, 87.)

Trendianalyysi poikkeaa prosenttilukumuotoisesta tilinpäätöksestä siten, että siinä tilinpäätös muutetaan prosenttilukumuotoon erä kerrallaan. Vertailukohteeksi otetaan erän varhaisin vuosi, johon myöhempien vuosien prosenteiksi muutettuja arvoja verrataan. Näin ollen trendianalyysi soveltuu erinomaisesti tilinpäätöserien ajallisen kehityksen seurantaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 96.)

5.2 Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma

Taulukossa 5 esitettävän TUO Oy:n prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman avulla nähdään, miten tuloslaskelman eri kuluerät ovat muuttuneet suhteessa liikevaihtoon. Tarkastelussa ovat mukana yrityksen kolmen ensimmäisen toimintavuoden oikaistut tuloslaskelmat sekä arvio neljännestä vuodesta.

TAULUKKO 5. TUO Oy:n prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
LIKEVAIHTO	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Liiketoiminnan muut tuotot	6,40 %	0,62 %	1,91 %	0,82 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	106,40 %	100,62 %	101,91 %	100,82 %
Aine- ja tarvikekäyttö	-72,26 %	-62,57 %	-71,57 %	-80,60 %
Henkilöstökulut	-15,87 %	-22,17 %	-20,22 %	-10,48 %
Liiketoiminnan muut kulut	-24,60 %	-39,98 %	-22,57 %	-10,73 %
KÄYTTÖKATE	-6,34 %	-24,10 %	-12,45 %	-0,99 %
LIIKETULOS	-6,34 %	-24,10 %	-12,45 %	-0,99 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,01 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-0,01 %	-0,66 %	-0,18 %	-0,05 %
NETTOTULOS	-6,35 %	-24,76 %	-12,63 %	-1,03 %
KOKONAISTULOS	-6,35 %	-24,76 %	-12,63 %	-1,03 %
TILIKAUDEN TULOS	-6,35 %	-24,76 %	-12,63 %	-1,03 %

Selkeästi suurin tuloslaskelman kuluerä on tarkastelujakson aikana ollut aine- ja tarvikekäyttö. Sen osuus liikevaihdosta on ensimmäisenä ja kolmantena tarkasteluvuonna ollut yli 70 prosenttia ja neljännen tarkasteluvuoden arvioissa lähes 80 prosenttia. Toisena tarkasteluvuonna aine- ja tarvikekäyttö on ollut noin 60 prosentin osuudellaan koko tarkastelujakson alhaisin. Notkahdus selittyy osittain alkuvuonna 2008 tapahtuneella kirjakauppatoiminnan laajentumisella Ruiskadulle. Laajentumisen yhteydessä ostettu varasto kasvatti yrityksen vaihto-omaisuutta, mikä tilinpäätöksessä näkyi suhteellisen suurena varaston lisäyksenä.

Henkilöstökulujen osuus on kolmen ensimmäisen tarkasteluvuoden aikana kasvanut noin 16 prosentista runsaaseen 20 prosenttiin. Suurimmillaan henkilöstökulujen suhteellinen osuus on toistaiseksi ollut toisena tarkasteluvuonna, jolloin myös liikevaihto on ollut koko tarkastelujakson alhaisin. Neljännen vuoden huomattava liikevaihdon kasvu sen sijaan tulee arvion mukaan laskemaan henkilöstökulujen prosentuaalista osuutta runsaaseen 10 prosenttiin.

Liiketoiminnan muiden kulujen osuus on tarkastelujakson aikana ollut suhteellisen suuri. Toisena vuonna niiden osuus on ollut jopa lähes 40 prosenttia liikevaihdosta. Syy tähän löytyy vuoteen 2012 asti voimassa olevasta kopiokoneiden leasing sopimuksesta, jonka vuosittainen leasingvuokrien osuus koko liiketoiminnan muista kuluista on ollut noin 80 prosenttia. Näin ollen leasingvuokria voidaan pitää suurimpana yksittäisenä liiketulosta rasittavana eränä. Myös liiketoiminnan muiden kulujen prosentuaalinen osuus tulee arvion mukaan neljäntenä tarkasteluvuonna laskemaan noin 11 prosenttiin.

Liiketuloksen alijäämä on ollut suurimmillaan toisena tarkasteluvuonna, jolloin sen prosentuaalinen osuus liikevaihdosta on ollut noin -24 prosenttia. Syynä tähän voidaan pitää toisen tarkasteluvuoden keskimääräistä pienempää liikevaihtoa. Liikevaihdon laskusta huolimatta henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen absoluuttinen osuus on jakson aikana kasvanut, mistä johtuen niiden liikevaihtoon suhteutettu prosentuaalinen osuus on ollut suuri. Huomiolle pantavaa on myös, että ensimmäisenä tarkasteluvuonna liiketoiminnan muiden tuottojen osuus liikevaihdosta on saaduista työmarkkinatuista johtuen ollut runsaat 6 prosenttia, mikä on kyseisenä tarkasteluvuonna pienentänyt käyttökatteen alijäämää huomattavasti. Arvion mukaan yrityksen liikevaihto tulee laajentuneiden liiketoimintojen seurauksena kasvamaan neljäntenä toimintavuonna yli 100 prosenttia. Henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen absoluuttinen kasvu ei kuitenkaan tule olemaan liikevaihdon kasvuun suhteutettuna merkittävää, mistä johtuen yritys tulee ensimmäistä kertaa pääsemään lähelle nollatulosta. Yrityksen rahoitustuotot ja -kulut eivät ole liikevaihtoon nähden merkittäviä eriä, joten liiketulos ja tilikauden tulos ovat yrityksellä lähes samat.

5.3 Prosenttilukumuotoinen tase

Prosenttilukumuotoista tasetta tarkastelemalla saadaan hyvä kuva yrityksen omaisuus- ja rahoitusrakenteesta ja sen muutoksista. Taulukossa 6 TUO Oy:n taseen erät on suhteutettu taseen loppusummaan. Vertailuun on otettu mukaan yrityksen kolmen ensimmäisen toimintavuoden lisäksi neljännen toimintavuoden

kahdeksan ensimmäisen kuukauden toteutunut tase. On kuitenkin muistettava, että neljännen vuoden taseen rooli on vain suuntaa antava, sillä jotkin siinä esiintyvät erät ovat kahdeksan ensimmäisen kuukauden jälkeen vielä huomattavasti tyypillistä tilinpäätöstilannetta suurempia, mikä prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä tarkasteltaessa vaikeuttaa huomattavasti vertailtavuutta eri tilikausien välillä. Tästä syystä en prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä laatiessani anna suurta painoarvoa neljännen vuoden taseen luvuille.

TAULUKKO 6. TUO Oy prosenttilukumuotoinen tase.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010(8kk)
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Muut osakkeet ja osuudet	0,43 %	0,32 %	0,32 %	0,22 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0,43 %	0,32 %	0,32 %	0,22 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Aineet ja tarvikkeet	80,27 %	77,65 %	82,30 %	55,82 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	80,27 %	77,65 %	82,30 %	55,82 %
Myyntisaamiset	0,00 %	1,84 %	0,16 %	2,38 %
Sisäiset myyntisaamiset	0,63 %	0,90 %	0,00 %	0,00 %
Muut saamiset	15,97 %	9,51 %	13,10 %	4,72 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	16,60 %	12,24 %	13,26 %	7,11 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	2,69 %	9,79 %	4,13 %	36,85 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
OMA PÄÄOMA				
Osake- tai muu peruspääoma	10,82 %	8,04 %	7,88 %	5,40 %
Kertyneet voittovarot	0,00 %	-16,61 %	-66,14 %	-76,68 %
Tilikauden tulos	-22,34 %	-50,88 %	-45,91 %	0,97 %
Taseen oma pääoma yhteensä	-11,52 %	-59,44 %	-104,17 %	-70,31 %
Oman pääoman oikaisut	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	-11,52 %	-59,44 %	-104,17 %	-70,31 %
VIERAS PÄÄOMA				
Pääomalainat	0,00 %	132,19 %	194,20 %	145,85 %
Pitkäaikainen vieraspääoma yhteensä	0,00 %	132,19 %	194,20 %	145,85 %
Ostovelat	8,98 %	20,87 %	0,33 %	18,82 %
Muut sisäiset korottomat velat	98,18 %	0,00 %	1,95 %	0,00 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	4,36 %	6,37 %	7,68 %	5,64 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	111,52 %	27,25 %	9,96 %	24,46 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	111,52 %	159,44 %	204,17 %	170,31 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

TUO Oy:n taseen vastaavaa -puolta tutkimalla huomataan, ettei yrityksellä ole ollut tarkastelujakson aikana mainittavia pysyviä vastaavia. Selvästi suurin osa yrityksen varoista on ollut sijoitettuna vaihtuvien vastaavien vaihto-omaisuuteen, eli tässä tapauksessa aineisiin ja tarvikkeisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa yrityksen myyntitavaravarastoa, jonka osuus yrityksen varoista on ensimmäisenä tarkasteluvuonna ollut noin 80 prosenttia, toisena vuonna noin 78 prosenttia ja kolmantena vuonna noin 82 prosenttia. Lyhytaikaisista saamisista suurimman erän muodostavat muut saamiset, eli siirtosaamiset, joista merkittävimmän osan koko tarkastelujakson aikana ovat muodostaneet arvonnlisäverosaamiset. Suurimmillaan siirtosaamisten osuus on ollut noin 16 prosenttia ensimmäisenä tarkasteluvuonna. Rahat ja rahoitusarvopaperit sisältävät yrityksen kassan ja pankkitilit, ja niiden suhteellinen osuus taseen loppusummasta on vaihdellut noin kolmen ja kymmenen prosentin välillä.

Taseen vastattavaa -puolta tarkastelemalla käy ilmi, että oikaistu vieras pääoma muodostaa TUO Oy:n taseen loppusummasta ensimmäisenä tarkasteluvuonna noin 112 prosenttia, toisena vuonna 160 prosenttia ja kolmantena vuonna noin 204 prosenttia. Näin ollen vieras pääoma on tällä hetkellä alijäämäisestä tuloksesta johtuen yrityksen ensisijainen rahoituksen lähde. Ensimmäisenä vuonna vieras pääoma koostui kokonaan lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta, jonka selvästi suurimman erän 98 prosentin osuudellaan muodosti velka Opiskelijakunta-TUO:lle. Kyseisen velan muuttaminen pääomalainaksi muutti velkarakennetta toisena vuonna siten, että lyhytaikaisen vieraan pääoman osuus laski kattamaan ainoastaan ostovelat sekä muut korottomat lyhytaikaiset velat, kun taas pitkäaikaisen vieraan pääoman osuus kasvoi nolasta 132 prosenttiin. Kolmantena vuonna osuus kasvoi vielä 194 prosenttiin. Ostovelkojen suhteellinen osuus on vaihdellut ensimmäisen vuoden yhdeksästä prosentista kolmannen vuoden lähes nollaan prosenttiin. Korkeimmillaan ostovelat ovat olleet toisena tarkasteluvuonna, jolloin niiden osuus oli Ruiskadun kirjakaupan varaston ostosta johtuen noin 21 prosenttia. Muut korottomat lyhytaikaiset velat, kuten siirtovelat, ennakonpidätysvelat sekä sosiaaliturvamaksuvelat, ovat kolmen ensimmäisen tarkasteluvuoden aikana kasvaneet runsaasta neljästä prosentista hieman alle kahdeksaan prosenttiin.

5.4 Tuloslaskelman trendianalyysi

Seuraavassa taulukossa (TAULUKKO 7) nähdään TUO Oy:n tuloslaskelman trendianalyysi tarkastelujakson ajalta.

TAULUKKO 7. TUO Oy:n tuloslaskelman trendianalyysi.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
LIKEVAIHTO	100,00 %	78,57 %	141,89 %	303,79 %
Liiketoiminnan muut tuotot	100,00 %	7,60 %	42,36 %	39,05 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100,00 %	74,31 %	135,91 %	287,87 %
Aine- ja tarvikekäyttö	100,00 %	68,03 %	140,53 %	338,83 %
Henkilöstökulut	100,00 %	109,75 %	180,75 %	200,58 %
Liiketoiminnan muut kulut	100,00 %	127,72 %	130,20 %	132,54 %
KÄYTTÖKATE	100,00 %	298,79 %	278,79 %	47,41 %
LIIKETULOS	100,00 %	298,79 %	278,79 %	47,41 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	100,00 %	0,00 %	601,23 %	1851,85 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	100,00 %	3823,00 %	1852,73 %	1090,91 %
NETTOTULOS	100,00 %	306,35 %	282,10 %	49,35 %
KOKONAISTULOS	100,00 %	306,35 %	282,10 %	49,35 %
TILIKAUDEN TULOS	100,00 %	306,35 %	282,10 %	49,35 %

Liikevaihdon kehitystä tarkasteltaessa huomataan, että laskua ensimmäisen ja toisen tarkasteluvuoden välillä on runsaat 20 prosenttia. Kolmanteen vuoteen tultaessa liikevaihto on kuitenkin jo kasvanut lähes 42 prosenttia suhteessa ensimmäiseen vuoteen. Kun vielä otetaan mukaan arvio neljännessä vuodesta, kasvua on jo peräti runsaat 200 prosenttia. Liiketoiminnan muut tuotot sen sijaan ovat tarkastelujakson aikana laskeneet siten, että ne ovat olleet alimmillaan toisena vuonna, jolloin niiden osuus on ollut noin 7,5 prosenttia ensimmäiseen vuoteen verrattuna.

Myös kulut ovat tarkastelujakson aikana kasvaneet huomattavasti. Aine- ja tarvikekäyttö on kuitenkin toisena tarkasteluvuonna laskenut noin 32 prosenttia, mutta kolmantena vuonna kasvua on tullut jo lähes 36 prosenttia ensimmäiseen vuoteen verrattuna. Neljänteen vuoteen kasvua tulee jo noin 235 prosenttia. Henkilöstökulut ovat kasvaneet koko tarkastelujakson ajan siten, että suurin kasvu on osunut kolmanteen vuoteen, jolloin kasvu on ollut noin 81 %. Neljäntenä vuonna henkilöstökulujen suhteellinen osuus on jo kaksinkertaistunut ensimmäiseen vuoteen verrattuna. Liiketoiminnan muiden kulujen kasvu on kolmanteen vuoteen tultaessa ollut noin 30 prosenttia ja neljännen vuoden arviossa runsaat 32 prosenttia.

Käyttökateen alijäämä on ensimmäisen ja toisen tarkasteluvuoden välillä melkein kolminkertaistunut. Trendianalyysistä voidaan päätellä, että suurin syy alijäämän kasvuun on liikevaihdon sekä liiketoiminnan muiden tuottojen huomattava lasku samaan aikaan, kun henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut ovat kasvaneet. Kolmanteen toimintavuoteen tultaessa alijäämän kasvu on hidastunut, ja neljännen vuoden arviossa alijäämä on jo selvästi pienentynyt suhteessa ensimmäiseen tarkasteluvuoteen.

Rahoitustuotot ja -kulut eivät TUO Oy:n tuloslaskelmassa muodosta merkittävää erää. Se voidaan kuitenkin panna merkille, että korkokulut ja muut rahoituskulut ovat ostovelosta aiheutuneista koroista johtuen kasvaneet huomattavasti ensimmäiseen tarkasteluvuoteen verrattuna.

5.5 Taseen trendianalyysi

Taulukossa 8 on esitetty TUO Oy:n taseen trendianalyysi tarkastelujakson ajalta. Prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen tavoin myös trendianalyysissä neljännen vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden taseen merkitys on vain suuntaa antava.

TAULUKKO 8. TUO Oy:n taseen trendianalyysi.

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010 (8kk)
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Muut osakkeet ja osuudet	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Aineet ja tarvikkeet	100,00 %	130,13 %	140,72 %	139,47 %
Vaihto-omaisuus yhteensä	100,00 %	130,13 %	140,72 %	139,47 %
Myyntisaamiset	0,00 %	100,00 %	8,83 %	193,45 %
Sisäiset myyntisaamiset	100,00 %	192,35 %	0,00 %	0,00 %
Muut saamiset	100,00 %	80,04 %	112,54 %	59,32 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	100,00 %	99,17 %	109,60 %	85,87 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	100,00 %	488,44 %	210,22 %	2742,55 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	134,51 %	137,25 %	200,55 %
OMA PÄÄOMA				
Osake- tai muu peruspääoma	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Kertyneet voittovarot	0,00 %	100,00 %	406,35 %	688,45 %
Tilikauden tulos	100,00 %	306,35 %	282,10 %	-8,75 %
Taseen oma pääoma yhteensä	100,00 %	694,15 %	1241,25 %	1224,29 %
Oman pääoman oikaisut	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	100,00 %	694,15 %	1241,25 %	1224,29 %
VIERAS PÄÄOMA				
Pääomalainat	0,00 %	100,00 %	149,90 %	164,50 %
Pitkäaikainen vieraspääoma yhteensä	0,00 %	100,00 %	149,90 %	164,50 %
Ostovelat	100,00 %	312,58 %	5,09 %	420,27 %
Muut sisäiset korottomat velat	100,00 %	0,00 %	2,72 %	0,00 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	100,00 %	196,68 %	241,83 %	259,32 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	100,00 %	32,87 %	12,26 %	43,99 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	100,00 %	192,32 %	251,28 %	306,29 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	134,51 %	137,25 %	200,55 %

Vaihtuvien vastaavien aineet ja tarvikkeet, eli yrityksen myyntitavaravarasto, on tarkastelujakson kolmen ensimmäisen vuoden aikana kasvanut yhteensä noin 41 prosenttia. Neljänteen vuoteen tultaessa varaston arvo on kuitenkin kääntynyt laskuun. Rahat ja rahoitusarvopaperit ovat toisena tarkasteluvuonna olleet lähes nelinkertaiset ensimmäiseen vuoteen verrattuna ja kolmantena

vuonna yli kaksinkertaiset. Vastaavaa yhteensä on tarkastelujakson kolmen ensimmäisen vuoden aikana kasvanut runsaat 37 prosenttia. Neljäntenä vuonna kasvu tulee todennäköisesti edelleen jatkumaan.

Yrityksen negatiivinen oma pääoma on tarkastelujakson aikana kasvanut tasaisesti, mikä on seurausta kaikkina kolmena toimintavuotena jatkuneesta alijäämäisestä tuloksesta. Pitkäaikaista vierasta pääomaa yrityksellä ei ensimmäisenä tarkasteluvuonna ollut lainkaan, joten vertailuarvoksi otetaan toisena vuonna saatu pääomalaina. Kolmanteen vuoteen tullessa pääomalaina on kasvanut lähes 50 prosentilla, ja neljäntenä vuonna kasvu on edelleen jatkunut. Lyhytaikainen vieras pääoma on sitä vastoin pienentynyt tarkastelujakson kolmen ensimmäisen vuoden aikana noin 88 prosenttia, mikä on suoraa seurausta muiden sisäisten korottomien velkojen muuttamisesta pitkäaikaiseksi pääomalainaksi. Vaikka lyhytaikainen vieras pääoma on kokonaisuudessaan pienentynyt, ovat muut lyhytaikaiset korottomat velat kasvaneet kolmen ensimmäisen vuoden aikana lähes puolitoistakertaiseksi. Myös koko vieras pääoma on tarkastelujakson kolmen ensimmäisen vuoden aikana kasvanut noin puolitoistakertaiseksi.

6 Tunnuslukuanalyysi

6.1 Tunnuslukujen käyttö

Tunnusluvut ovat tilinpäätöksen perusteella laskettavia yrityksen taloudellisen tilan mittareita, joiden tarkoitus on tiivistää tilinpäätösinformaatio yhteen lukuun. Tunnusluvut on perinteisesti jaettu kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta mittaaviin tunnuslukuihin, minkä lisäksi omiksi ryhmikseen voidaan laskea tehokkuutta mittaavat kiertonopeustunnusluvut sekä konkurssin ennustamisessa käytettävät z-luvut. (Niskanen & Niskanen 2003, 110; Salmi 2006, 226; Leppiniemi 2006c, 21.)

Yritysten keskinäisen vertailtavuuden sekä eri vuosien välisen vertailun mahdollistamiseksi tunnusluvut esitetään yleensä suhdelukumuotoisina, jolloin yksi tilinpäätöksen erä suhteutetaan johonkin toiseen tilinpäätöserään. Koska suhdeluvut esitetään usein prosenttilukumuotoisina, voidaan aikaisemmin tässä työssä käsitellyn prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen suhdelukuja pitää jo valmiina tunnuslukuina. Mitkä tahansa tuloslaskelman ja taseen erät voidaan kuitenkin periaatteessa suhteuttaa toisiinsa, minkä takia pelkästään prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen perusteella nähtävät luvut ovat tunnuslukuanalyysiin verrattuna varsin suppeita ja yksipuolisia yrityksen taloudellisen tilan mittareita. (Niskanen & Niskanen 2003, 110-111.)

6.2 Kannattavuus

Kannattavuus voidaan jakaa sekä absoluuttiseen että suhteelliseen kannattavuuteen. Absoluuttisella kannattavuudella tarkoitetaan tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen välistä erotusta, ja sen mittareina voidaan käyttää esimerkiksi oikaistun tilinpäätöksen eriä liike-tulos tai nettotulos. Tunnusluvut taas luokitellaan yrityksen kannattavuuden suhteellisiksi mittareiksi, jotka soveltuvat eri kokoluokkaa olevien yritysten vertailuun tai yhden yrityksen kannattavuuden pitkän aikavälin kehittymisen seurantaan. Niissä jokin absoluuttisen kannattavuuden mittari jaetaan suhteuttavalla

tilinpäätöserällä, kuten esimerkiksi liiketoiminnan kokonaistuotoilla tai jollain taseen pääomaerällä. Tunnusluvut mittaavat ensisijaisesti lyhyen aikavälin kannattavuutta, joten pitkän aikavälin seuranta varten on tarkasteltava tunnuslukuja useilta peräkkäisiltä vuosilta. (Niskanen & Niskanen 2003, 112; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 217.)

Tulos- tai voittoprosentit ovat kannattavuuden suhteellisia mittareita, joissa yrityksen tulos suhteutetaan liiketoiminnan tuottoihin. Niiden avulla voidaan laskea, kuinka monta senttiä yhdestä myyntieurosta jää yritykselle itselleen. Useat yritykset laskevat voittoprosenttinsa suhteessa liikevaihtoon, mutta liiketoiminnan kaikkien tuottojen summaa voidaan kuitenkin pitää loogisempana vaihtoehtona, sillä kuluja pitää uhrata myös niiden hankintaan. Vaikka yritysten välisen vertailun kannalta voittoprosentit eivät anna parasta mahdollista kuvaa, on niiden laskentatarkkuus yleensä korkea. Tässä tutkimuksessa laskettavia voittoprosentteja ovat myyntikateprosentti, liiketulosprosentti ja tilikauden voittoprosentti. (Salmi 2006, 148-149; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 217-218.)

Pääoman tuottoprosentit poikkeavat voittoprosenteista siten, että niissä yrityksen tulos suhteutetaan käytössä olleisiin resursseihin eli pääomiin. Näin ollen pääomaprozentit kuvaavat sitä vuosikorkoa, jonka yritys ansaitsee sitomaansa pääomaa kohti. Pääoman tuottoprosentit ovat laskentatarkkuudeltaan voittoprosentteja epätarkempia, mutta ne palvelevat useampia käyttötarkoituksia ja soveltuvat paremmin yritysten väliseen vertailuun. Pääoma tuottoprosenttien informaatioarvo ei tämän tutkimuksen kannalta ole olennainen, koska yrityksen tulos on ollut alijäämäinen koko toiminnan ajan, eikä näin ollen ole tuottanut korkoa pääomilleen. TUO Oy:n tapauksessa jo voittoprosentteja tarkastelemalla voidaan tehdä johtopäätöksiä pääomien tuottavuudesta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 220.)

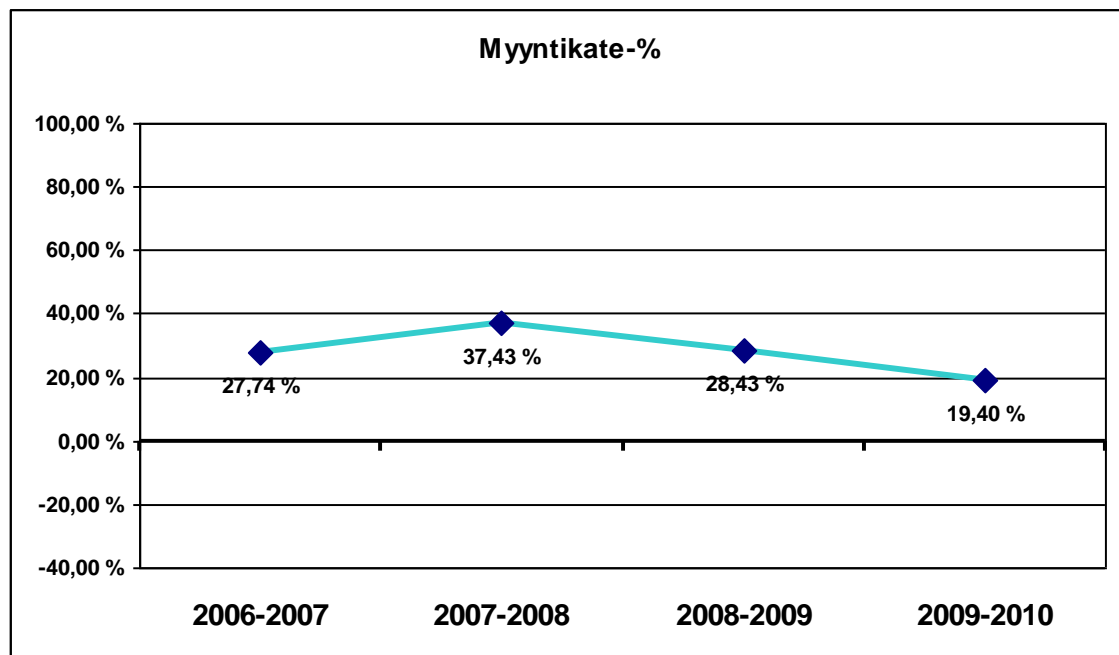
Myyntikateprosentti

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 55) ohjeistuksen mukaan myyntikate ja myyntikateprosentti lasketaan seuraavien kaavojen mukaisesti:

$$\begin{array}{l} \text{Liikevaihto} \\ - \text{ Ostot tilikauden aikana} \\ - \text{ Alkuvarasto} \\ + \text{ Loppuvarasto} \\ \hline \text{Myyntikate} \end{array}$$

$$\text{Myyntikate-\%} = \frac{\text{Myyntikate} * 100}{\text{Liikevaihto}}$$

Myyntikateprosentti on tukku- ja vähittäiskaupassa yleisesti käytetty tunnusluku. Se kertoo, kuinka hyvin muuttuvat kulut on saatu katetuksi ja kuinka paljon rahaa on tämän jälkeen jäänyt kiinteiden kulujen kattamiseen. Myyntikate ei näy suoraan tuloslaskelmasta, mutta kaupan alan liikkeiden tilinpäätöksistä se voidaan yleensä laskea. Myyntikateprosentti riippuu hyvin paljon yrityksen toimialasta, joten se soveltuu parhaiten yhden yrityksen sisäisen kehityksen seurantaan. (Lehtonen 2002, 316; YTN 2005, 55; Balance Consulting 2010.)

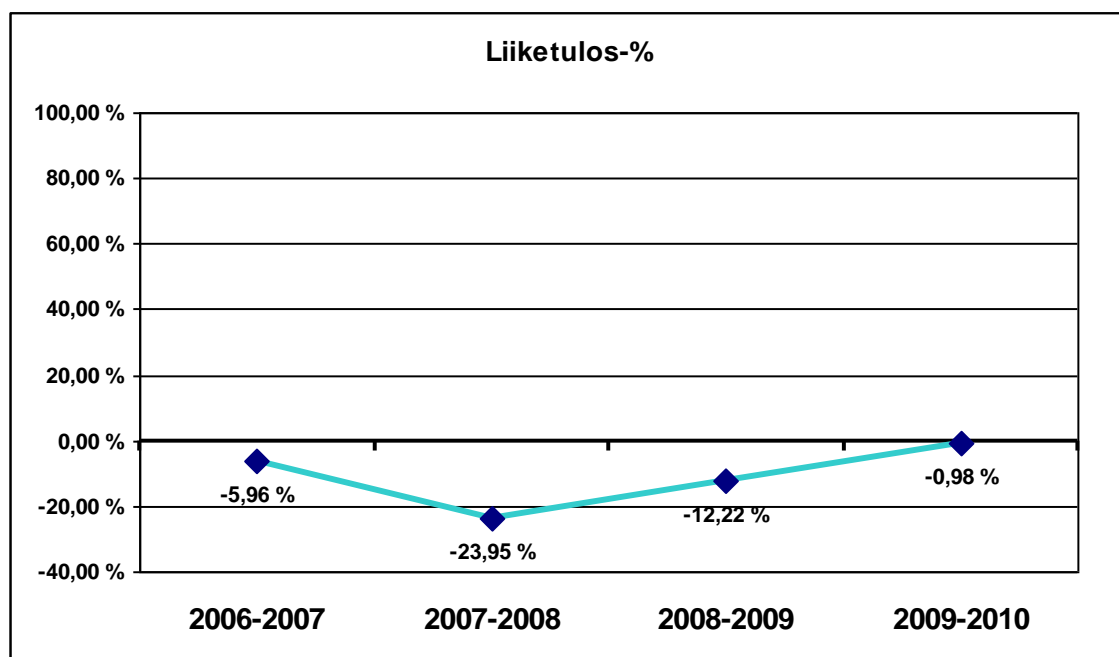
KUVIO 4. TUO Oy:n myyntikateprosentit.

TUO Oy:n myyntikateprosentti on tarkastelujakson aikana ensin kasvanut ja tämän jälkeen kääntynyt laskuun (KUVIO 4). Korkeimmillaan myyntikate on ollut toisen tarkasteluvuoden aikana, jolloin sen suhteellinen osuus liikevaihdosta on ollut runsaat 37 prosenttia. Ensimmäisenä ja kolmantena tarkasteluvuonna myyntikate on pyörinyt 28 prosentin tuntumassa, mutta arvion mukaan arvo tulee laskemaan neljännen vuoden päätteeksi hieman alle 20 prosenttiin.

Liiketulosprosentti

Koska TUO Oy:llä ei ole tarkastelujakson aikana ollut merkittäviä pysyviä vastaavia, eikä näin ollen poistoja tai arvonalentumisia, ovat sen käyttökate ja liiketulos samansuuruisia. Näin ollen tarkastelussa siirrytään käyttökateen sijaan käsittelemään suoraan liiketulosta, joka kertoo, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. (Lehtonen 2002, 317; Balance Consulting 2010). Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 56) mukaan liiketulosprosentti lasketaan seuraavasti:

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos} * 100}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$$

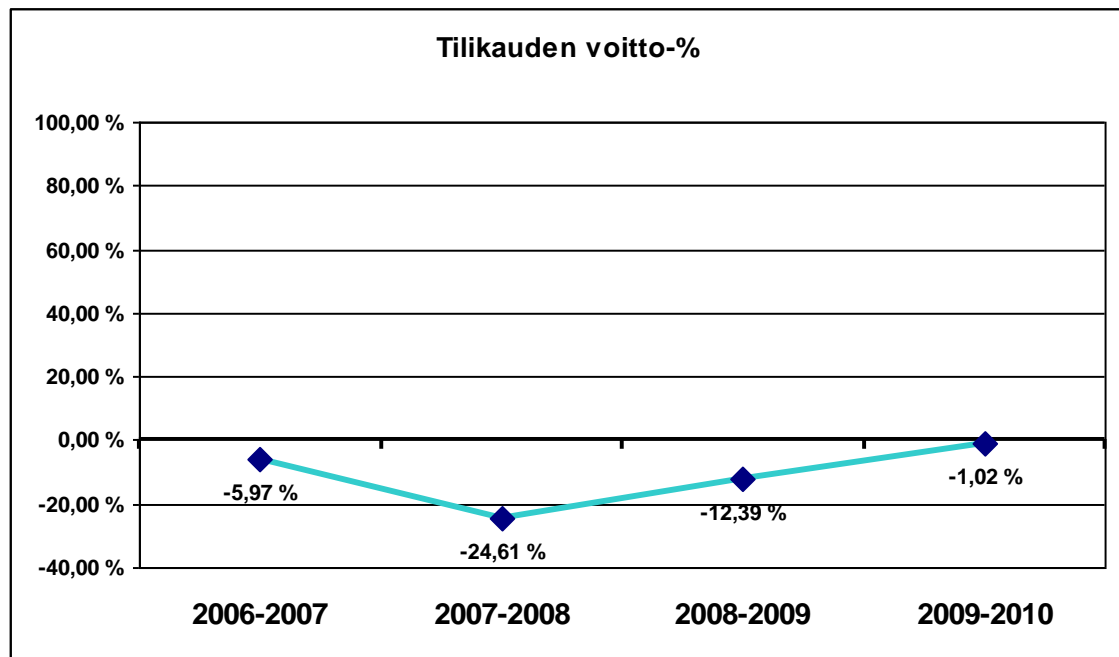
KUVIO 5. TUO Oy:n liiketulosprosentit.

TUO Oy:n liiketulosprosentti on koko tarkastelujakson aikana ollut heikko (KUVIO 5). Heikoimmillaan liiketulosprosentti oli toisena tarkasteluvuonna, jolloin sen arvoksi saatiin noin -24 prosenttia. Kolmanteen vuoteen tultaessa negatiivinen liiketulosprosentti on pienentynyt huomattavasti, ja neljännen vuoden arviossa päästään jo huomattavan lähelle nollassa. Kokonaisuutena voidaan kuitenkin sanoa, ettei edellisessä kohdassa selvitettyllä myyntikatteella ole onnistuttu riittävästi kattamaan liiketoiminnasta aiheutuvia kiinteitä kustannuksia. Huomiolle pantavaa myös on, että vaikka aikaisemmin laskettu myyntikate on toisena vuonna saanut koko tarkastelujakson korkeimman arvon, on liiketulos kuitenkin jäänyt koko jakson alhaisimmaksi. Prosenttilukumuotoista tuloslaskelmaa ja trendianalyysia tarkastelemalla nähdään, että liikevaihto on toisena vuonna ollut koko tarkastelujakson alhaisin. Aine- ja tarvikkekäyttö on laskenut suhteellisesti vielä enemmän, mutta sitä vastoin henkilöstökulut ja erityisesti liiketoiminnan muut kulut ovat kasvaneet suhteellisesti huomattavasti, millä on suuri liiketulosta rasittava vaikutus.

Tilikauden voittoprosentti

Tilikauden tulos- tai voittoprosentista ei normaalisti tilinpäätösanalyysissä olla kiinnostuneita, koska siihen vaikuttavat sekä tilikaudelle kuuluvat satunnaiset erät että tilinpäätösjärjestelyerät. Nettotulosprosentti soveltuu tilikauden voittoprosenttia paremmin yritysten väliseen vertailuun, sillä satunnaiset erät tai tilinpäätösjärjestelyt eivät sitä vääristä. TUO Oy:llä ei tarkastelujakson aikana ole ollut satunnaisia eriä, eikä tilinpäätösjärjestelyeriä, mistä johtuen sekä nettotulos, kokonaistulos että tilikauden tulos ovat yrityksessä samat. Näin ollen tarkastelussa voidaan suoraan laskea tilikauden voittoprosentti seuraavan kaavan mukaisesti (Lehtonen 2002, 318; Salmi 2006, 151; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 218.):

$$\text{Tilikauden voitto-\%} = \frac{\text{Tilikauden tulos} * 100}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$$

KUVIO 6. TUO Oy:n tilikauden voittoprosentit.

Kuviosta 6 nähdään, että yrityksen tilikauden voittoprosentit poikkeavat aikaisemmin lasketuista liiketulosprosentista prosentuaalisesti hyvin vähän. Tästä voidaan päätellä, ettei yrityksellä ole tarkastelujakson aikana ollut toiminnan kannalta merkittäviä rahoituseriä.

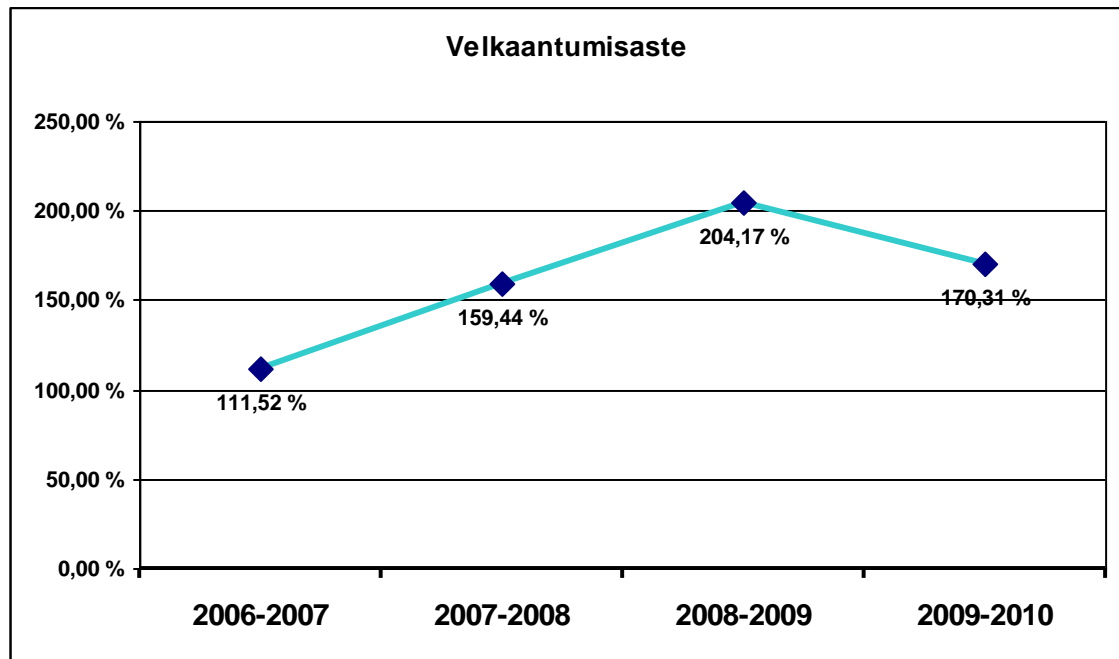
6.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuuden mittaamisessa keskitytään taseen vastattavaa -puolen käsittelyyn. Tunnuslukujen arviointi ei kuitenkaan aina ole yksiselitteistä, koska velan ottamisella on sekä etuja että haittoja (Niskanen & Niskanen 2003, 130). Vakavaraisuutta voidaan mitata joko pääomarakenteella, eli suhteuttamalla oman ja vieraan pääoman eriä keskenään tai taseen loppusummaan, tai suhteuttamalla velkoja liikevaihtoon. Seuraavaksi lasketaan TUO Oy:n velkaantumisaste sekä suhteellinen velkaantuneisuus.

Velkaantumisaste

Velkaantumisasteella mitataan velkarahoituksen osuutta koko pääomasta, ja se voidaan laskea seuraavan kaavan avulla (Leppiniemi & Leppiniemi, 257-258):

$$\text{Velkaantumisaste} = \frac{\text{Oikaistu vieras pääoma} * 100}{\text{Oikaistun taseen loppusumma}}$$

KUVIO 7. TUO Oy:n velkaantumisaste.

Alijäämäisestä tuloksesta johtuva negatiivinen oma pääoma on nostanut TUO Oy:n velkaantumisasteen yli sadan prosentin (KUVIO 7). Velkaantumisaste on tasaisesti noussut kolmen ensimmäisen tarkasteluvuoden ajan, mutta neljäntenä vuonna huomattavasti parantuva tulos tulee vähintäänkin hidastamaan kasvua. Tunnusluvun laskennassa käytetty neljännen vuoden kahdeksan ensimmäisen kuukauden tase ei anna täysin todellista kuvaa tilinpäätöspäivän tilanteesta, sillä tulos todennäköisesti näyttää tässä vaiheessa vielä jonkin verran lopullista paremmalta.

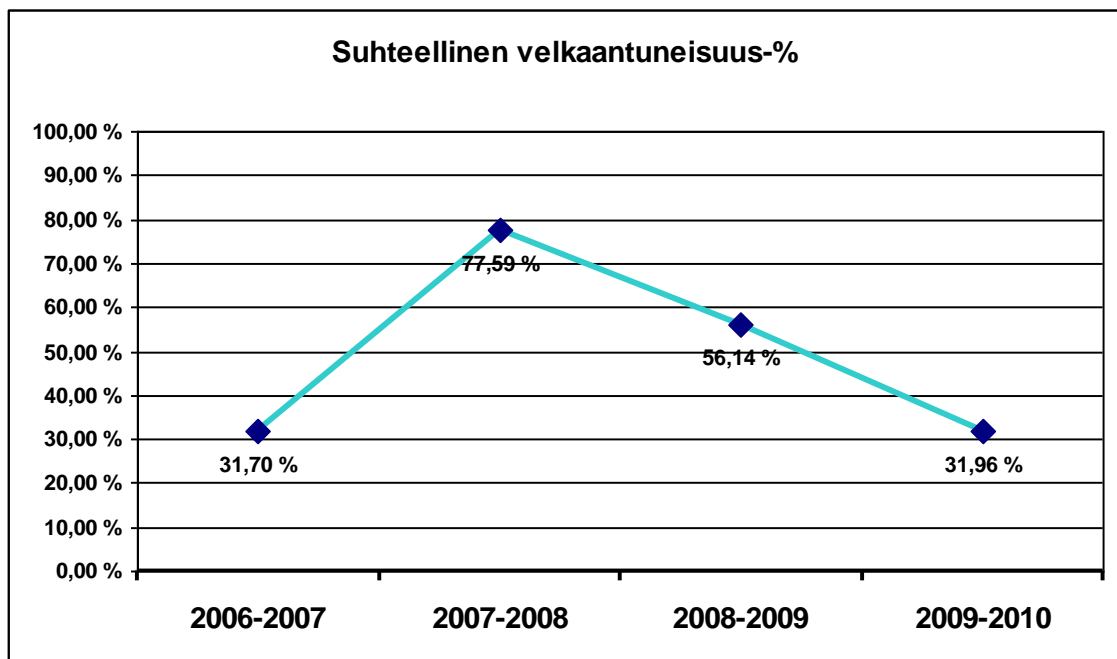

Suhteellinen velkaantuneisuus

Yhtenä huonon vakavaraisuuden seurauksena on tavallisesti pidetty kohonnuttu rahoitusriskiä. Kuva yrityksen rahoitusriskistä jää kuitenkin puutteelliseksi, ellei yrityksen tulontuottamiskykyä oteta huomioon tunnuslukuja laskettaessa. Tulontuottamiskyvystä nimittäin riippuu, kuinka suuren velkamäärän yritys voi ja sen kannattaa ottaa vastuulleen. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 162.)

Vieraan pääoman yrityksen toiminnalle aiheuttamaan rasitusta voidaan tarkastella suhteellisella velkaantuneisuudella, jossa yrityksen velat, eli vieras pääoma, suhteutetaan liikevaihtoon. Eri yritysten väliseen vertailuun tunnusluku soveltuu vain, jos yritykset ovat kustannus- ja taserakenteeltaan samanlaisia. (Niskanen & Niskanen 2003, 132; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 262; Balance Consulting 2010.) Yritystutkimusneuvottelukunta (2005, 62) on antanut suhteelliselle velkaantuneisuudelle seuraavanlaisen laskukaavan:

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus-\%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot} * 100}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$$

KUVIO 8. TUO Oy:n suhteellinen velkaantuneisuus.

Suhteelliselle velkaantuneisuudelle ei voida esittää mitään yleisiä arviointikriteerejä, sillä arviointi on pitkälti riippuvainen yrityksen kyvyistä saada aikaiseksi tulo-rahoitusta (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 263). TUO Oy:n suhteellinen velkaantuneisuus on tarkastelujakson aikana ensin kasvanut jyrkästi ja tämän jälkeen kääntynyt lähes yhtä jyrkkään laskuun (KUVIO 8). Jos suhteellista velkaantuneisuutta arvioidaan yritystutkimusneuvottelukunnan (YTN 2005, 62) ohjearvojen mukaan, on TUO Oy saavuttanut ensimmäisenä tarkasteluvuonna hyvän tason. Toisena vuonna on menty hyvin lähelle heikkoa tasoa ja kolmantena vuonna noustu tyydyttävälle tasolle. Neljäntenä vuonna tullaan todennäköisesti pääsemään lähelle ensimmäisen vuoden tasoa. On kuitenkin muistettava, että ohjearvot soveltuvat lähinnä tuotannollista toimintaa harjoittavien yritysten analysointiin, joten niitä voidaan tässä tapauksessa pitää vain suuntaa antavina lukuina. Tuloslaskelmaan ja tasetta tarkastelemalla nähdään, että TUO Oy:n tapauksessa suhteellisen velkaantuneisuuden kolmantena vuonna alkanut laskeva trendi on seurausta liikevaihdon nopeasta kasvusta. Vaikka myös vieras pääoma on tarkastelujakson aikana kasvattanut osuuttaan, on liikevaihdon kasvu ollut suhteellisesti vielä nopeampaa. Näin ollen yritys on onnistunut tarkastelujakson aikana pienentämään sitä vieraan pääoman lisäystä, jonka liikevaihdon kasvu on vaatinut.

6.4 Maksuvalmius

Maksuvalmiuden tunnuslukujen perustana ovat taseen vastaavien lyhytvaikutteiset erät, joita ovat vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus. TUO Oy:n staattista maksuvalmiutta mittaamaan on valittu current ratio. Jotta myös dynaamisen maksuvalmiuden, eli tulo-rahoituksen riittävyyden, rooli tulisi tutkimuksessa esille, on toiseksi laskettavaksi tunnusluvuksi valittu käyttöpääomapro-sentti, jossa sekä staattinen että dynaaminen maksuvalmius yhdistyvät. Käyttöpääoman osatekijöistä tarkastelun kohteeksi on valittu yrityksen varasto ja sen kiertoaika.

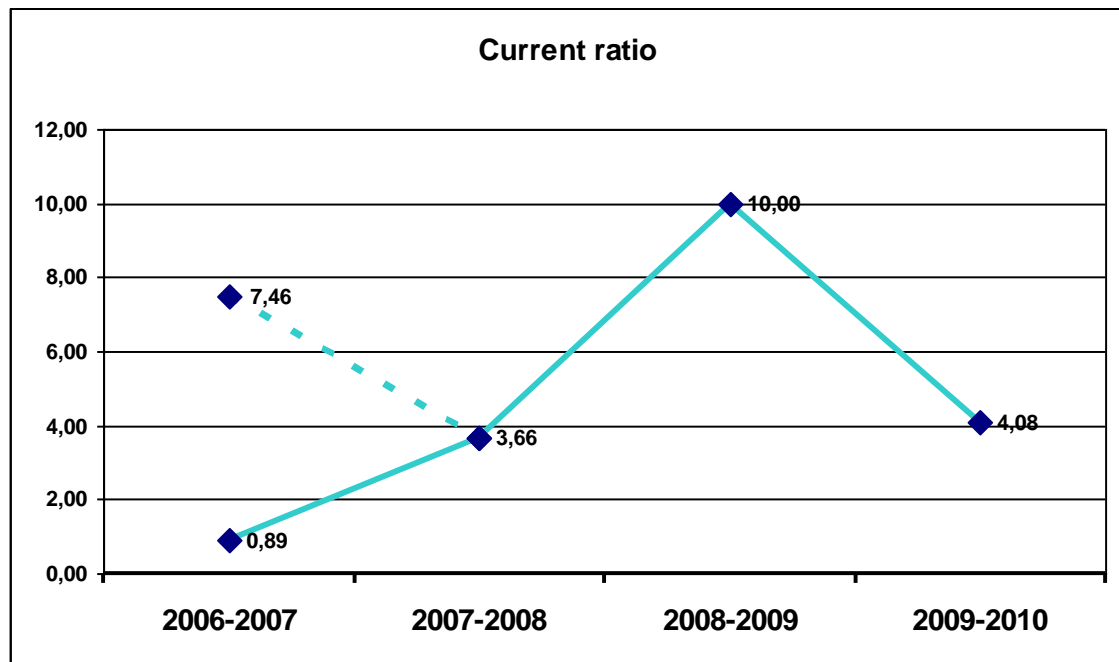
Current ratio

Current ratio on yrityksen lyhytaikaisten velkojen maksukykyä mittaava suhdelukumuotoinen tunnusluku, jossa oletetaan, että myös vaihto-omaisuudella on myyntiarvoa yrityksen likvidointitilanteessa. Näin ollen se mittaa pidempiaikaisempaa maksukykyä kuin quick ratio, jossa tarkasteluun otetaan mukaan pelkästään rahoitusomaisuus. Koska TUO Oy:n vaihto-omaisuuteen sitoutuvan rahan määrä on suhteellisesti merkittävä, on tässä analyysissä perusteltua käyttää current ratio -tunnuslukua. (Niskanen & Niskanen 2003, 118; YTN 2005, 66-67; Kallunki & Kytönen 2007, 87.)

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 67) mukaan current ratio lasketaan seuraavasti:

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Vaikka current ratio on helposti ymmärrettävissä oleva tunnusluku, aiheuttaa juuri sen suhdelukumuoto vertailuongelmia. Kun esimerkiksi tunnusluvun osoittajassa ja nimittäjässä olevat erät kasvavat tai pienenevät samassa suhteessa, muuttuu current ration arvo, vaikka todellisuudessa maksuvalmiudessa ei olisi tapahtunut muutoksia. (Niskanen & Niskanen 2003, 119.) Kuviossa 9 on esitetty TUO Oy:n current ratio tarkastelujakson ajalta.

KUVIO 9. TUO Oy:n current ratio.

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 67) ohjearvoissa yli 2 luokitellaan hyväksi, 1-2 tyydyttäväksi ja alle 1 heikoksi. TUO Oy:n current ration vertailussa ongelmaksi muodostuu ensimmäinen tarkasteluvuosi. Tasetta tutkimalla huomataan, että vielä ensimmäisenä vuonna velat Opiskelijakunta-TUO:lle on sisällytetty lyhytaikaisiin velkoihin. Kuten jo aikaisemmin tässä työssä on tullut ilmi, muutettiin kyseinen velka toisen tarkasteluvuoden aikana pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvaksi pääomalainaksi. Näin ollen ensimmäisen vuoden 22 682, 56 euron suuruinen velka voidaan maksuvalmiustarkastelussa perustellusti luokitella luonteeltaan pitkäaikaiseksi eli yli vuoden päästä takaisin maksettavaksi velaksi. Jottei yrityksen current ratio -arvo vääristyisi, on kuvioon 6 merkitty katkoviivalla arvo, jonka current ratio saisi, jos velka luokiteltaisiin jo ensimmäisen vuoden aikana pitkäaikaiseksi vieraaksi pääomaksi.

Kuvion 9 perusteella nähdään TUO Oy:n current ration olleen ohjearvojen mukaan koko tarkastelujakson ajan hyvällä tasolla. Kolmantena vuonna arvo on ollut peräti 10, mikä tarkoittaa, että yrityksen rahoitus- ja vaihto-omaisuus yhteensä riittäisi maksamaan yrityksen lyhytaikaiset velat 10-kertaisesti. Korkea

current ratio -arvo on suurimmaksi osaksi seurausta juuri suhteellisen suuresta vaihto-omaisuudesta. Tämä ei välttämättä kuitenkaan ole maksuvalmiuden kannalta hyvä asia, koska vaihto-omaisuuden todellisen arvon määrittämiseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä. Jotta vaihto-omaisuuden arvostamisongelman aiheuttama riski saataisiin minimoitua, on current ratio -arvon yleisenä tavoitteena pidetty tilannetta, jossa vaihto-omaisuuden ja rahoitusomaisuuden arvo on kaksinkertainen lyhytaikaisiin velkoihin nähden (Laitinen & Laitinen 2004, 252).

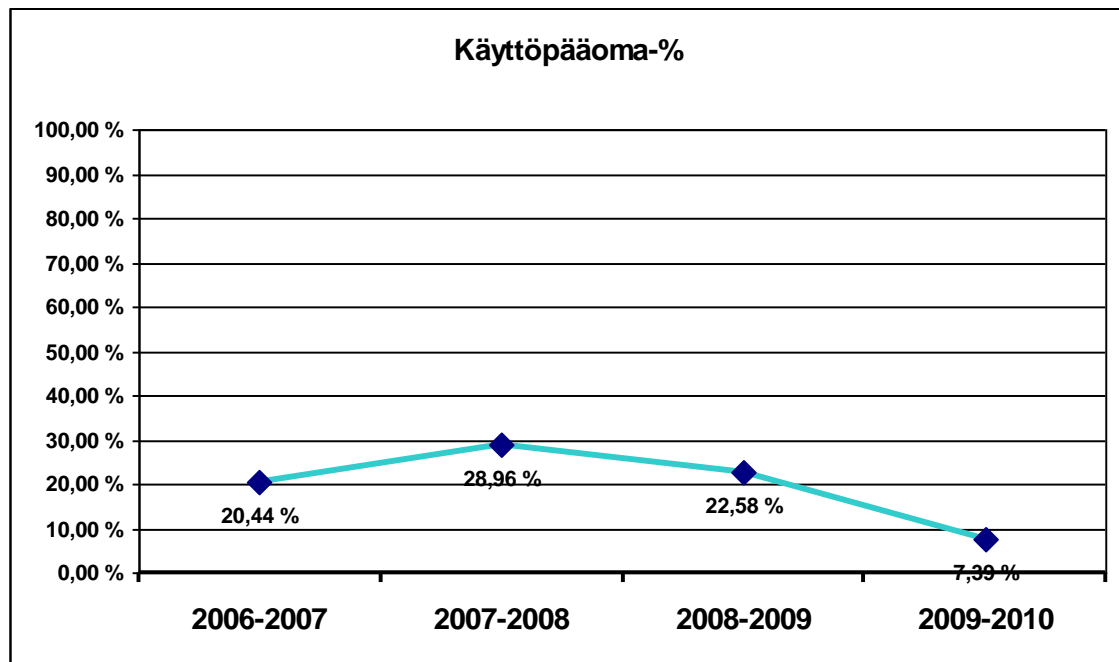
Käyttöpääomaprocentti

Käyttöpääomalla tarkoitetaan sitä yrityksen juoksevaan liiketoimintaan sitoutuvaa pääomaa, joka on välittömästi riippuvainen toiminnan laajuudesta. Se kertoo, kuinka suuri osa yrityksen lyhytvaikutteisesta omaisuudesta on rahoitettu pitkäaikaisella vieraalla pääomalla tai omalla pääomalla. Käyttöpääomaprocentti antaa hyvän kuvan rahoitustarpeesta, joka yritykselle muodostuu, kun se laajentaa liiketoimintojaan. Prosenttia laskettaessa käyttöpääoma suhteutetaan liikevaihtoon, koska sen osatekijät ovat yleensä riippuvaisia juuri liikevaihdon kehityksestä. Tämä on myös tunnusluvun heikko kohta, sillä liikevaihto ei ole paras mahdollinen rahoituksen mittari. (Lehtonen 2002, 324; Niskanen & Niskanen 2003, 117; Laitinen & Laitinen 2004, 252.)

Yritystutkimusneuvottelukunta (2005, 63-64) ohjeistaa käyttöpääoman ja käyttöpääomaprocentin laskennassa seuraavasti:

Vaihto-omaisuus
+ Myyntisaamiset
+ Sisäiset myyntisaamiset
+ Osatuloutuksen saamiset
- Ostovelat
- Sisäiset ostovelat
- Saadut ennakot
Käyttöpääoma

$$\text{Käyttöpääoma-\%} = \frac{\text{Käyttöpääoma} * 100}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$$

KUVIO 10. TUO Oy:n käyttöpääomaprosentit.

TUO Oy:n käyttöpääoma (vaihto-omaisuus + myyntisaamiset + sisäiset myyntisaamiset - ostovelat) on liikevaihtoon suhteutettuna ensin kasvanut ja sitten kääntynyt laskuun (KUVIO 10). Korkeimmillaan käyttöpääoman osuus on ollut toisena tarkasteluvuonna lähes 30 prosenttia, minkä jälkeen osuus on laskenut runsaaseen 22 prosenttiin. Neljäntenä vuonna käyttöpääoman suhteellinen osuus tulee laskemaan koko tarkastelujakson alimmalle tasolle. Käyttöpääoman arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten sen osuus on muuttunut suhteessa liikevaihdon kasvuun (Lehtonen 2002, 324). TUO Oy:n liikevaihto on toista vuotta lukuun ottamatta kasvanut koko tarkastelujakson ajan, ja käyttöpääoman suhteellinen osuus on liikevaihdon muutoksista riippuen ensin kasvanut ja sitten laskenut. Yritys on siis onnistunut pienentämään liiketoimintaansa sitoutuvan käyttöpääoman määrää tarkastelujakson loppua kohden, mikä on maksuvalmiuden kannalta hyvä asia. TUO Oy:n tapauksessa on kuitenkin muistettava, ettei tilinpäätöstilanne anna käyttöpääomaerien osalta täysin todellista kuvaa. Kesäkuukaudet nimittäin ovat yrityksen liiketoiminnan

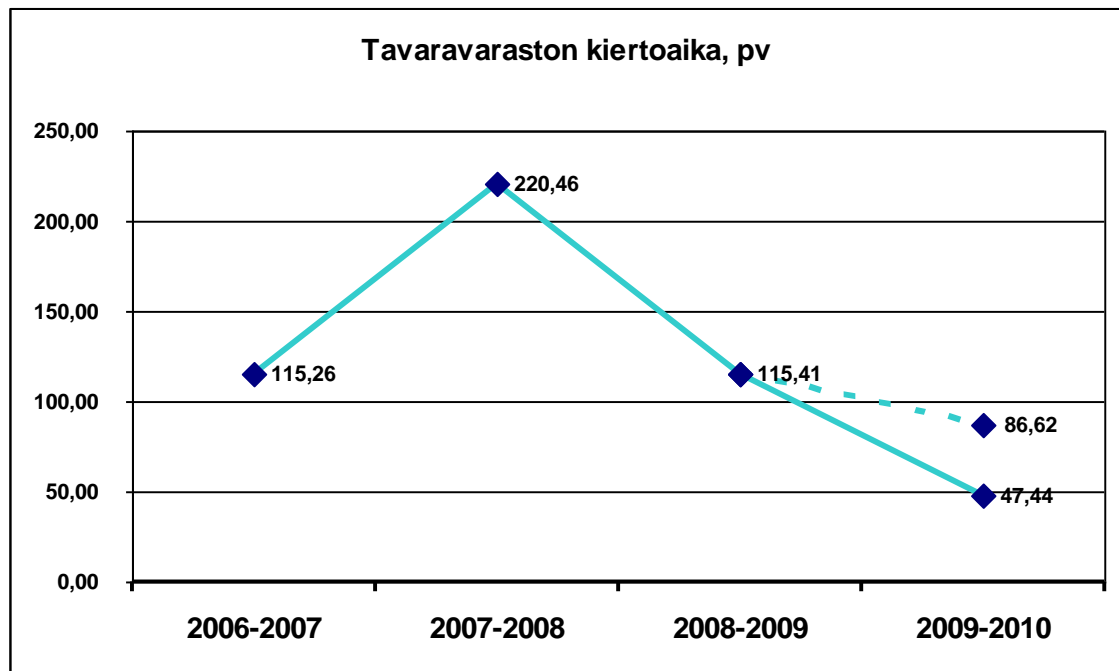
kannalta hiljaisinta aikaa vuodesta, jolloin myös myyntisaamiset sekä ostovelat ovat huomattavasti vuoden keskimääräisiä lukuja alemmalla tasolla.

Käyttöpääomaerien kiertoajat

Käyttöpääomaa voidaan tarkastella tarkemmin mittaamalla sen eri osatekijöiden kiertoaikoja. Kiertoaikoja mittaavat tunnusluvut kertovat, kuinka nopeasti eri käyttöpääomaerät muuttuvat yrityksessä rahaksi. Maksuvalmiuden kannalta olennaista on käyttöpääomaerien tehokas käyttö. Esimerkiksi myyntisaamisten tai varastojen minimointi voi kuitenkin johtaa yrityksen kassavirtojen ja liikevaihdon kehityksen kannalta huonoon tulokseen. (Niskanen & Niskanen 2003, 122.)

Koska myyntisaamiset ja ostovelat ovat TUO Oy:llä tilinpäätösajankohtana huomattavasti keskimääräistä alemmalla tasolla, eivät niille lasketut kiertoajat antaisi oikeaa kuvaa kyseisten erien todellisesta kierrosta. Tästä syystä tässä tutkimuksessa lasketaan ainoastaan yrityksen tavaravaraston kiertoaika, joka kertoo, kuinka kauan TUO Oy:n vaihto-omaisuus viipyy varastossa ennen myymistä. Tavaravaraston kiertoaika lasketaan seuraavan kaavan (YTN 2005, 65) mukaisesti:

$$\text{Tavaravaraston kiertoaika, pv} = \frac{365 * \text{Aine- ja tarvikevarasto}}{\text{Aine- ja tarvikekäyttö (12kk)}}$$

KUVIO 11. TUO Oy:n tavaravaraston kiertoaika.

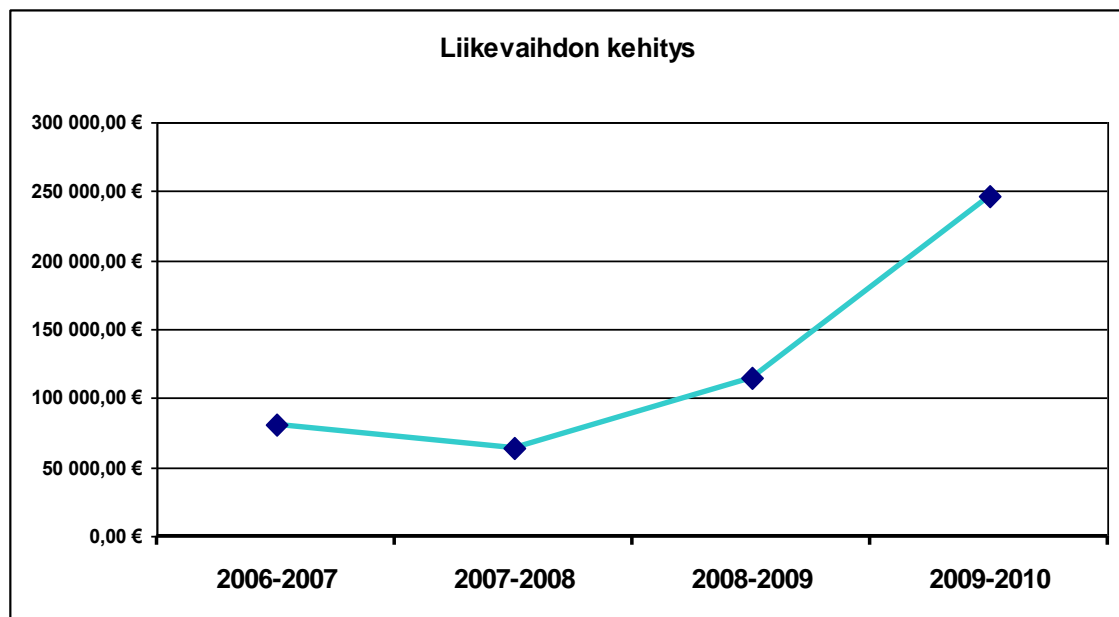
Kuviosta 11 nähdään, että tavaravaraston kiertoaika on tarkastelujakson loppua kohden lyhentynyt selvästi. Tuloslaskelmaa ja tasetta tarkastelemalla selviää, että aine- ja tarvikekäyttö on toista vuotta lukuun ottamatta kasvanut koko tarkastelujakson ajan. Tavaravarasto taas on kasvanut kolmanteen vuoteen saakka, mutta neljäntenä vuonna sen arvo tulee ensimmäistä kertaa pieneneväksi, mikä näkyy myös koko tarkastelujakson lyhimpänä kiertoaikana. Toisen tarkasteluvuoden suhteellisen korkea kiertoaika selittyy varastolla, jonka TUO Oy osti Ruiskadulle laajentumisen yhteydessä vuonna 2008. Varaston kasvu oli kyseisenä vuonna koko tarkastelujakson korkein, kun taas aine- ja tarvikekäyttö jäi alhaisesta liikevaihdosta johtuen koko tarkastelujakson alimmalle tasolle.

Neljannen vuoden tarkastelussa ongelmaksi muodostuu laajentuneiden toimintojen seurauksena kasvanut aine- ja tarvikekäyttö. Varaston kiertoaika näyttää todellista lyhyemmältä, sillä laajentuneet toiminnot ovat laadultaan sellaisia, joita vastaavat ostot eivät missään vaiheessa kierrä varaston kautta. Tästä syystä neljannen vuoden kiertoaikaa laskettaessa tarkastelusta on jätetty pois se osuus aine- ja tarvikekäytöstä, joka ei kierrä varaston kautta. Kuvioon 11 on katkoviivalla merkitty arvo, jonka varaston kiertoaika tässä tapauksessa saa, ja joka vastaa paremmin todellista tilannetta. Neljäs vuosi tulee tästä huolimatta saamaan tavaravaraston kiertoajan osalta koko tarkastelujakson pienimmän arvon. Kokonaisuudessaan varastonkiertoaika on toista vuotta lukuun ottamatta kehittynyt neljänteen vuoteen tultaessa positiivisesti. Vaikka liikevaihdon kasvusta johtuen aine- ja tarvikekäyttö sekä tämän seurauksena myös varasto ovat tarkastelujakson loppua kohden kasvaneet, on varastonkiertoaika kuitenkin onnistuttu lyhentämään ensimmäisen vuoden runsaasta 115 päivästä neljannen vuoden runsaaseen 88 päivään. Tämä kertoo siitä, että yritys on onnistunut jonkin verran tehostamaan varastoon sitoutuvien pääomiensa muuttumista rahaksi.

6.5 Kasvu

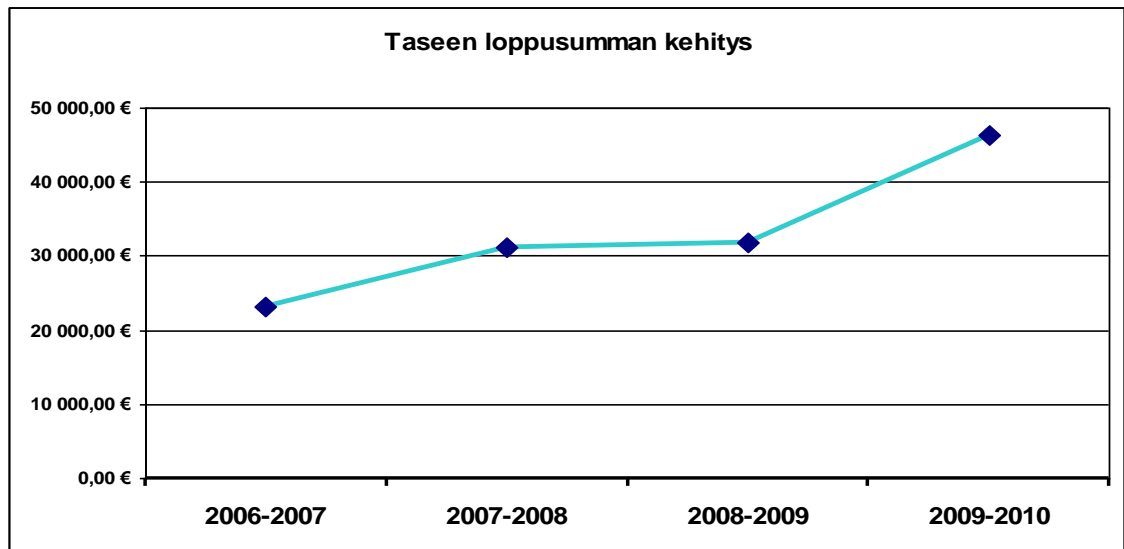
Markkinoiden kasvaessa myös kulut tavallisesti kasvavat. Jotta yritys pystyy säilyttämään markkina-asemansa, on sen pystyttävä kasvattamaan myös liikevaihtoaan, jotta edellytykset kannattavalle toiminnalle säilyisivät. Yrityksen kokoa ja sen muutosta mittaamaan on tähän tutkimukseen valittu liikevaihto ja taseen loppusumma. Liikevaihto on tavallisin yrityksen toiminnan volyymin mittari. Taseen loppusumma taas on liikevaihtoa vakaampi yrityksen koon mittari, sillä se on tulosta yrityksen koko historiasta. Se kuvaa yrityksen käytössä olevien pääomien yhteismäärää eli toisin sanoen yrityksen kilpailuvoimaa ja merkittävyyttä. (Salmi 2006, 218; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 207.)

KUVIO 12. TUO Oy:n liikevaihdon kehitys (€).

Kuviosta 12 nähdään, että TUO Oy on toisesta tarkasteluvuodesta lähtien kasvattanut liikevaihtoaan. Arvion perusteella myynti tulee neljäntenä tarkasteluvuonna olemaan peräti yli kaksinkertainen kolmanteen vuoteen verrattuna, mikä on ennen kaikkea seurausta vuoden 2010 alussa

tapahtuneista liiketoiminnan laajennuksista, mutta myös jo olemassa olleiden toimintojen kasvaneesta volyymista.

KUVIO 13. TUO Oy:n taseen loppusumman kehitys (€).

Myös yrityksen toimintaan sitoutuvan kokonaispääoman määrä on tarkastelujakson aikana kasvanut (KUVIO 13). Toisen ja kolmannen tarkasteluvuoden kasvu on ollut kuitenkin vain näennäistä, minkä merkittävin syy löytyy kyseisten vuosien huomattavan alijäämäisistä tuloksista. Koska neljännen vuoden luvut perustuvat kahdeksan ensimmäisen kuukauden toteutuneeseen taseeseen, eikä tilinpäätöstilanteeseen, ei sitä voida pitää suoraan vertailukelpoisena kolmen ensimmäisen vuoden kanssa. Käyttöpääoma sekä rahoitusomaisuus poikkeavat tilinpäätöstilanteen vastaavista osuuksista, minkä takia neljännen vuoden lopullisen kasvun voidaan arvioida olevan toteutuneita kahdeksaa ensimmäistä kuukautta maltillisempaa.

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n taloudellisen tilan arvioinnissa ja asemoinnissa osaksi muuta yrityskehitystä ongelmaksi muodostuu yrityksen toimialan moninaisuus sekä rooli opiskelijoiden intressien palvelijana. Nykyään yritys harjoittaa kirjakauppa-, tulostus- ja kopiotoiminnan lisäksi majoitustoimintaa sekä järjestää opiskelijatapahtumia. Yritystä ei näin ollen voi verrata esimerkiksi muihin kirjojen vähittäiskauppaa harjoittaviin yrityksiin, sillä merkittävä osa sen tuloista ja menoista muodostuu myös muusta kuin kirjakauppatoiminnasta, eivätkä yrityksistä saatavat tiedot näin ollen ole vertailukelpoisia minkään toimialan kanssa. Koska yrityksen omistaa opiskelijakunta, on yrityksen luonnollisena tarkoituksena tuottaa palveluja, jotka ovat opiskelijoille hyödyllisiä ja edullisia. Läheskään aina kyseiset palvelut eivät kuitenkaan ole liiketoiminnan kannalta kannattavia. Vertailu yrityksiin, joiden perimmäisenä tarkoituksena on pelkän voiton tuottaminen, ei tästäkään syystä ole tämän tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaista.

Myös vertailuun muihin opiskelijajärjestöjen omistamiin yrityksiin kannattaa suhtautua kriittisesti, vaikka yritykset pääosin toimivatkin samoilla aloilla ja ovat yhtiömuodoltaan, päätöksentekorakenteeltaan ja perimmäiseltä tarkoitukseltaan samankaltaisia. Opiskelijayritysten yleisimpiä toimialoja ovat kirjakauppatoiminta, ravintolatoiminta sekä kopiotoiminta (Voipio 2009, 12). Koska tyypillisiä liiketoiminnan osa-alueita on useita ja eri yrityksillä on omat painotuksensa siinä, missä laajuudessa eri toimintoja harjoitetaan, ei tilinpäätöstietojen suora vertailu ole mahdollista. Myös se, kuinka kauan yritys on toimintaansa harjoittanut, vaikuttaa vertailuun. Taloudellista asemaa tarkasteltaessa olennaista on se, onko yritys jo onnistunut vakiinnuttamaan liiketoiminnallisen asemansa vai hakeeko yritys vasta paikkaansa markkinoilla.

Koska TUO Oy on hyvin nuori opiskelijayritys, on mielenkiintoista tarkastella sitä, miten liiketoimintaa jo pitemmän aikaa harjoittaneen opiskelijayrityksen tulontuottamiskyky poikkeaa TUO Oy:stä. Tampereen ammattikorkeakoulun Opiskelijatuki Oy (Tamkotuki) on TUO Oy:n tapaan opiskelijalähtöinen yritys, joka on perustettu jo vuonna 1965. Sen omistaa Tampereen

ammattikorkeakoulun opiskelijakunta sekä Insinöörioppilastalon kannatus ry. Yrityksen tarkoituksena on tukea Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijatoimintaa esimerkiksi edullisella hinnoittelulla, ja sen liiketoiminnan osa-alueisiin kuuluu mm. kirjakauppa- ja kopiotoiminta sekä ravintolatoiminta. Yrityksellä on palveluksessaan yli 20 henkilöä ja se on volyymiltaan huomattavasti TUO Oy:tä suurempi. Sen tilikauden tulos on vuonna 2007 ollut 66 000 euroa ja vuonna 2008 63 000 euroa. (Tamkotuki 2010; Yritystele 2010.) Koska yritys harjoittaa kirjakauppa- ja kopiotoiminnan lisäksi laajaa ravintolatoimintaa, ei sitä voida suoraan vertailla TUO Oy:n kanssa. Se voidaan kuitenkin todeta, että tässä tapauksessa yli 40 vuotta toimintaansa kehittäneen ja vasta neljä vuotta toiminnassa olleen opiskelijayrityksen koko ja kannattavuus poikkeavat huomattavasti toisistaan.

Juuri yrityksen nuoruudesta johtuen TUO Oy:n taloudellista tilaan tutkittaessa merkittävään rooliin nousee erityisesti yrityksen sisäinen kehitys. Aikasarja-analyysissa huomiota kiinnitetään yrityksen tulontuottamiskykyyn ja rahoitusasemaan sekä erityisesti niiden kehityssuuntaan neljän ensimmäisen toimintavuoden aikana. Eri analyysinmenetelmillä saadut tulokset eivät sellaisenaan kuitenkaan anna absoluuttista totuutta yrityksen todellisesta talouden tilasta. Tämän tutkimuksen kannalta merkittävää onkin ollut, kuinka luotettavia ja todenmukaisia saadut tulokset ovat olleet. Seuraavaksi arvioidaan analyysista saatujen tulosten perusteella yrityksen kannattavuutta ja rahoitusasemaa sekä niiden kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä.

Kannattavuuden arviointi

TUO Oy liiketoimintaa ei ole onnistuttu saamaan tuloksellisesti kannattavalle tasolle sen neljän ensimmäisen toimintavuoden aikana. Merkittävimpänä syynä tähän voidaan pitää liiketoiminnan muita kuluja, joiden liikevaihtoon suhteutettu osuus on kolmen ensimmäisen toimintavuoden ajan ollut erittäin suuri. Prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä tarkasteltaessa huomattiin, että tämä on seurausta kopiokoneiden vuosittaisista leasingvuokramaksuista, jotka ovat kolmen ensimmäisen tarkasteluvuoden ajan olleet noin 80 prosentin osuudellaan ylivoimaisesti suurin yksittäinen liiketoiminnan muiden kulujen erä.

Yrityksen myyntikate on ollut korkeimmillaan toisena tarkasteluvuonna, minkä jälkeen se on koko ajan laskenut. Otettaessa huomioon korkeat liiketoiminnan muut kulut, ei myyntikate ole missään vaiheessa saavuttanut riittävää tasoa, jotta liiketulos olisi jäänyt positiiviseksi.

Liiketuloksen alijäämä on ollut suurimmillaan toisena tarkasteluvuonna, jolloin yrityksen liikevaihto on jäänyt koko tarkastelujakson alimmalle tasolle. Kolmantena vuonna alijäämä on liikevaihdon huomattavasta kasvusta huolimatta edelleen lähes toisen vuoden tasoa. Tämän on seurausta kasvaneesta aine- ja tarvikekäytöstä, joka kolmanteen vuoteen tultaessa on heikentänyt selvästi yrityksen myyntikatetta. Henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen suhteellinen osuus on liikevaihdon kasvusta johtuen kolmantena vuonna kääntynyt laskuun. Koska myös myyntikate on heikentynyt, ei tällä ole ollut merkittävään positiivista vaikutusta vielä kolmannen vuoden liiketulokseen.

Neljännän toimintavuoden aikana liikevaihto tulee arvion mukaan kasvamaan yli kaksinkertaiseksi kolmanteen vuoteen verrattuna. Kasvusta huolimatta yritys ei joudu palkkaamaan uutta henkilökuntaa tai tekemään merkittäviä lisäinvestointeja, mistä johtuen henkilöstökulujen suhteellinen osuus liikevaihdosta laskee runsaasta 20 prosentista runsaaseen 10 prosenttiin. Samoin liiketoiminnan muut kulut laskevat noin 11 prosenttiin. Tällä on yrityksen liiketuloksen kannalta huomattava positiivinen vaikutus. Myyntikate kuitenkin tulee edelleen jatkamaan heikentymistään, minkä takia yritys ei vielä neljännän vuoden aikana tule tuottamaan tulosta. Kehityssuunnan voidaan kuitenkin sanoa olevan lupauksia herättävä.

TUO Oy:n kannattavuuden arvioinnissa on myös huomioitava toimitusjohtajan työpanos. Kuten jo tilinpäätöksen oikaisujen yhteydessä todettiin, on toimitusjohtajan rooli yrityksen hallinnollisissa tehtävissä merkittävä, vaikka hänen palkkakulunsa sisältyvätkin Opiskelijakunta-TUO:n henkilöstökuluihin. TUO Oy:n tilinpäätöksessä ilmoitetut henkilöstökulut ovat näin ollen todelliseen työpanokseen nähden pienemmät, minkä takia kannattavuutta mitattaessa tulokset ovat muodostuneet jonkin verran todellista positiivisemmiksi.

Rahoitusaseman arviointi

Rahoitusasemaa arvioitaessa pelkkä analyysituloksiin katsominen antaa erityisesti vakavaraisuuden kohdalla todellista epävakamman kuvan TUO Oy:n taloudellisesta tilasta. Toiminnan alusta asti toistaiseksi jatkunut alijäämäinen tulos on nostanut yrityksen velkaantumistasoa yli sadan prosentin ja kolmantena tarkasteluvuonna peräti hieman runsaaseen 200 prosenttiin. Nopeasti pääteltynä tämän voisi ajatella olevan yrityksen toiminnan jatkumisen kannalta täysin kestävä tilanne, mutta TUO Oy:n tapauksessa se ei välttämättä kuitenkaan ole niin.

Taserakennetta tarkasteltaessa huomataan, että koroton velka Opiskelijakunta-TUO:lle muodostaa koko tarkastelujakson ajan vähintään noin 80 prosenttia TUO Oy:n koko vieraasta pääomasta. Toisena vuonna tämä velka vielä muutettiin luvussa kolme tarkemmin määritellyksi pääomalainaksi, joka tyypillisesti sijoittuu riskiltään oman ja vieraan pääoman väliin. Koska TUO Oy:lle myönnetty pääomalaina on koroton, eivät siihen liittyvät korko- ja rahoituskulut tule tulevaisuudessakaan muodostamaan yrityksen liiketoiminnan kannalta merkittäviä eriä, vaikka vieraan pääoman osuus periaatteessa onkin suuri. Yleensä vakavaraisena pidetään sellaista yritystä, joka taloudellisesti vaikeinakin aikoina pystyy suoriutumaan vieraan pääoman asettamista velvoitteista, eli käytännössä siitä aiheutuvista korkomaksuista. TUO Oy:n tapauksessa pääomalainaa voidaankin edullisten lainaehtojensa puolesta pitää jopa lähempänä omaa pääomaa kuin vierasta pääomaa, sillä se ei aseta yritykselle merkittäviä velvoitteita takaisin maksun osalta. Kun vielä tarkastellaan yrityksen suhteellista velkaantuneisuutta, huomataan, että yritys on toisesta tarkasteluvuodesta alkaen onnistunut vuosittain pienentämään huomattavasti sitä vieraan pääoman lisäystä, jonka liikevaihdon kasvu on vaatinut.

Lyhytaikaisen rahoituksen riittävyttä tarkasteltaessa taas huomataan, että yritys on onnistunut suoriutumaan maksuvelvoitteistaan pääsääntöisesti ajallaan. Ostovelvoitteista aiheutuneet korkokulut eivät ole tarkastelujakson aikana muodostuneet liiketoiminnan kannalta merkittäväksi eräksi. Current ration

perusteella laskettua maksuvalmiutta voisi pitää jopa liiankin hyvänä, sillä kolmantena tarkasteluvuonna yrityksen rahoitus- ja vaihto-omaisuus olisi riittänyt kattamaan yrityksen lyhytaikaiset velat peräti kymmenkertaisesti. Korkea maksuvalmius onkin ennen kaikkea seurausta suuresta vaihto-omaisuudesta, joka on koko tarkastelujakson ajan muodostanut noin 80 prosenttia yrityksen varoista. Liiketoimintaan sitoutuneen käyttöpääoman määrää on toisesta toimintavuodesta alkaen kuitenkin onnistuttu pienentämään samoin kuin varaston kiertoaikaa. Mahdollisimman nopea varaston kierto onkin tärkeää TUO Oy:n kaltaisille yrityksille, joiden koko omaisuudesta juuri varasto muodostaa suhteellisesti merkittävimmän osan.

8 Tulevaisuuden näkymät

TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n tulevaisuuden kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja kasvun tarkastelussa erityisen huomion kohteeksi nousee yrityksen tähänastinen kehitys. Liiketoiminnassa neljännen tarkasteluvuoden puolivälissä tapahtuneet laajennukset tulevat kasvattamaan yrityksen volyymia siinä määrin, että alijäämäisen tuloksen odotetaan pienenevän huomattavasti. Jotta yritys tulevaisuudessa onnistuisi tuottamaan tulosta, on kiinnitettävä huomiota niihin ongelmakohtiin, joita yrityksellä on sen kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana ollut.

Suurimpana syynä alijäämäiseen tulokseen ovat kopiokoneiden leasingvuokrat, jotka ovat kasvattaneet liiketoiminnan muita kuluja. Liikevaihdon kasvu tulee jo neljännen vuoden aikana tasoittamaan kopiotoiminnasta aiheutuvaa tappiota, mutta niin kauan kuin kopiokoneiden leasing sopimukset ovat vielä voimassa, tulisi yrityksessä pohtia, miten liikevaihtoa saataisiin kasvatettua vielä entisestään. Yrityksen myyntikate on toisesta tarkasteluvuodesta alkaen laskenut ja tulee arvion perusteella olemaan neljäntenä toimintavuonna koko tarkastelujakson alimmalla tasolla. Henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut eivät tarkastelujakson aikana ole kasvaneet yhtä nopeaa vauhtia liikevaihdon kanssa, joten myyntikatteen parantaminen kasvattaisi samalla yrityksen liiketulosta. Alhaisista rahoituskuluista johtuen myös tilikauden tulos paransi lähes samassa suhteessa. Koska yrityksen palvelut ovat luonteeltaan ja hintatasoltaan pääasiassa opiskelijoiden tarpeiden mukaisia, tulisi erityisesti pohtia, miten asiakaskuntaa voitaisiin laajentaa myös opiskelijoiden ulkopuolelle ja sitä kautta mahdollisesti hakea kasvua myyntikatteelle.

Toisesta tarkasteluvuodesta alkaen yritys on onnistunut kasvattamaan liikevaihtoaan ja pienentämään alijäämäistä tulostaan, mikä on tulevaisuutta silmällä pitäen lupauksia herättävää. Neljännen toimintavuoden puolivälissä laajentuneista toiminnoista erityisesti majoitustoiminta ja keskitetty tulostuspalvelu alkavat vaikuttaa yrityksen tulokseen täysipainoisesti vasta tilikaudella 2010-2011. Tämän lisäksi kirjakauppamyynä erityisesti Ruiskadulla on kasvanut neljännen vuoden aikana. Jos kirjakauppamyynnin kasvu saadaan

jatkumaan, voidaan sen arvioida yhdessä neljännen vuoden laajentuneiden toimintojen kanssa auttavan yritystä pääsemään vähintään nollatulokseen jo tilikauden 2010-2011 aikana.

Vaikka yritys on tarkastelujakson aikana velkaantunut pahasti, ei sen kuitenkaan voida ajatella olevan niin suuressa rahoituksellisessa kriisissä kuin velkaantumistasen perusteella voisi olettaa. Ehdoiltaan lähes omaan pääomaan rinnastettavissa oleva koroton pääomalaina ei tulevaisuudessakaan tule aiheuttamaan yritykselle merkittäviä rahoituskuluja, jotka vaarantaisivat yrityksen toiminnan. Sen on kuitenkin selvää, ettei toiminta voi tulevaisuudessa enää jatkua yhtä alijäämäisenä kuin kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana, sillä siinä tapauksessa yritys joutuisi ottamaan lisää velkaa. Vaikka yrityksen käyttämä velkarahoitus ehdoiltaan onkin edullinen, alkaa sen suhteellinen osuus olla niin suuri, että pitkällä aikavälillä sen aiheuttama rasitus alkaa näkyä myös velan antajan, eli Opiskelijakunta-TUO:n taloudessa. Tästä syystä kannattavuudessa neljäntenä vuonna tapahtuva parantuminen on yritykselle merkittävä edistysaskel. Myös suhteellisen velkaantuneisuuden parantuminen kertoo kehityksen suunnan olevan oikea.

Erytystä huomiota TUO Oy:n tulisi tulevaisuudessa kiinnittää suureen vaihtomaisuuteensa. Varastoon sitoutuessaan yrityksen varat eivät juuri tuota mitään, minkä lisäksi varaston todellisen arvon määrittäminen on varojen likvidointitilanteessa vaikeaa. Korkea current ratio -arvo voikin tästä syystä ennemmin olla merkki kriisiprosessin käynnistymisestä kuin korkeasta maksuvalmiudesta. Jos volyymin kasvu sen sallii, tulisi TUO Oy:n tulevaisuudessa pitää varastonsa mahdollisimman pienenä. Jos suuren varaston pitäminen on liiketoiminnan kannalta kuitenkin välttämätöntä, tulisi siinä tapauksessa kiinnittää huomiota erityisesti varaston kiertoaikaan. Mahdollisimman nopea varaston kierto nimittäin pienentää sitä riskiä, joka suuren varaston arvostamisesta aiheutuu tilanteessa, jossa tuotteet seisovat varastossa pitkään myymättä.

Ensimmäisten toimintavuosiensa raskaasti tappiollisesta tuloksesta sekä sen aiheuttamasta velkaantumisesta huolimatta TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n ei

edullisesta pääomalinasta johtuen voida toistaiseksi ajatella olevan rahoituksellisesti kestävässä tilanteessa. Juuri Opiskelijakunta-TUO:n myöntämä pääomalinasta on mahdollistanut sen, että yritys on toimintansa ensimmäisinä vuosina voinut vasta hakea asemaansa markkinoilla. Lähes kaikki tässä tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät osoittavat, että yrityksen liiketoiminta on toisen tarkasteluvuoden jälkeen näyttänyt piristymisen merkkejä. Tilikauden tuloksen alijäämää on neljännen toimintavuoden arvio mukaan luettuna onnistuttu pienentämään huomattavasti. Samaan aikaan liikevaihdon kasvun vaatimaa vieraan pääoman lisäystä on onnistuttu vähentämään, ja suhteellisesti suuren vaihto-omaisuuden muuttumista rahaksi on saatu jonkin verran tehostettua. Kehityksen on kuitenkin jatkuttava edelleen samansuuntaisena, jotta liiketoiminnan jatkuminen tässä muodossa olisi tulevaisuudessa mahdollista.

LÄHTEET

Itsenäiset julkaisut

Kallunki, J. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. 6., painos. Helsinki: Talentum.

KTM – Kirjanpitolautakunnan lausunto tai poikkeuslupa. 2006. Kirjanpitolautakunnan lausunto pääomallainan kirjanpitokäsittelystä 24.10.2006/1787. Viitattu 10.5.2010 <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/717602942eb71ebdc22570210049e02b/12802a233fa8b924c225723b00444c85?OpenDocument>.

Kyläkallio, J.; Irola, O. & Kyläkallio, K. 2002. Osakeyhtiö. Helsinki: Edita.

Laitinen, E. & Laitinen, T. 2004. Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Helsinki: Talentum.

Lehtonen, R. 2002. Taloustiedolla tulosta. 8., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J. 2006a. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. Helsinki: WSOYpro

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2006. Tilinpäätöksen tulkinta. 4., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo?. 4., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Turun ammattikorkeakoulun opiskelijajyhdistys - TUKKO Ry. 2005. Ammattikorkeakouluun syntyy lakisääteinen opiskelijakunta. Viitattu 25.3.2010 [http://notes.hallinto.turkuamk.fi/db/bulletin.nsf/da1509518c2d29b5c22567eb00205b24/e7bd9edc7033ecdec225700d0035775f/\\$FILE/Tukkotiedote26-5.pdf](http://notes.hallinto.turkuamk.fi/db/bulletin.nsf/da1509518c2d29b5c22567eb00205b24/e7bd9edc7033ecdec225700d0035775f/$FILE/Tukkotiedote26-5.pdf).

Yritystutkimusneuvottelukunta (YTN). 2005. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 8., korjattu laitos. Helsinki: Gaudeamus.

Voipio, E. 2009. TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n liiketoimintasuunnitelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Artikkelit

Leppiniemi, J. 2006b. Tilinpäätöksen ongelmakohtia. Tilisanomat 1/2006, 45-47.

Leppiniemi, J. 2006c. Tilinpäätöksen lukeminen: Tulkitse signaalit oikein. Tilisanomat 2/2006, 19-21.

Leppiniemi, J. 2007. Kirjanpitolautakunnan yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä. Tilisanomat 1/2007, 45-47.

Walden, R. 2009. Taloudellisten ongelmien havaitseminen. Tilisanomat 2/2009, 39-41.

Lakitekstit

Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Internet

Balanceconsulting 2010. Tunnusluvut mittauskohteittain. Viitattu 21.4.2010 <http://www.balanceconsulting.fi/> > Asiakaspalvelu > Tunnuslukujen tulkintaohjeet > Tunnusluvut mittauskohteittain.

Opiskelijakunta-TUO 2010a. Kirjakaupat Sepänkadulla, Ruiskadulla ja verkossa. Viitattu 11.5.2010 <http://www.opiskelijakunta.net/> > Palvelutoiminta > Kirjakaupat.

Opiskelijakunta-TUO 2010b. Nettikaupat. Viitattu 11.5.2010 <http://www.opiskelijakunta.net/> > Nettikaupat.

Tamkotuki 2010. Tampereen Ammattikorkeakoulun Opiskelijatuki Oy. Viitattu 25.5.2010 <http://www.tamkotuki.fi/> > Yritys- ja yhteystiedot.

Yritystele 2010. Tampereen Ammattikorkeakoulun Opiskelijatuki Oy. Viitattu 25.5.2010 <http://www.yritystele.fi/i/Tampereen%20Ammattikorkeakoulun%20Opiskelijatuki%20Oy/819839>

LIIKEVAIHTO**Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos****Valmistus omaan käyttöön****Liiketoiminnan muut tuotot****Materiaalit ja palvelut**

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Ostot tilikauden aikana

Varastojen muutos

Ulkopuoliset palvelut

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot

Henkilösivukulut

Eläkekulut

Muut henkilösivukulut

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

Liiketoiminnan muut kulut**LIIKEVOITTO (-TAPPIO)****Rahoitustuotot ja -kulut**

Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä

Tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä

Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista

Muut korko- ja rahoitustuotot

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista

Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista

Korkokulut ja muut rahoituskulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ**Satunnaiset erät**

Satunnaiset tuotot

Satunnaiset kulut

VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA**Tilinpäätössiirrot**

Poistoeron muutos

Vapaaehtoisten varausten muutos

Tuloverot**Muut välittömät verot****TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)**

Vastaavaa**PYSYVÄT VASTAAVAT****Aineettomat hyödykkeet**

- Kehittämismenot
- Aineettomat oikeudet
- Liikearvo
- Muut pitkävaikutteiset menot
- Ennakkomaksut

Aineelliset hyödykkeet

- Maa- ja vesialueet
- Rakennukset ja rakennelmat
- Koneet ja kalusto
- Muut aineelliset hyödykkeet
- Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Sijoitukset

- Osuudet saman konsernin yrityksissä
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Osuudet omistusyhteisyrityksissä
- Saamiset omistusyhteisyrityksiltä
- Muut osakkeet ja osuudet
- Muut saamiset

VAIHTUVAT VASTAAVAT**Vaihto-omaisuus**

- Aineet ja tarvikkeet
- Keskeneräiset tuotteet
- Valmiit tuotteet/Tavarat
- Muu vaihto-omaisuus
- Ennakkomaksut

Saamiset**Pitkäaikaiset saamiset**

- Myyntisaamiset
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Saamiset omistusyhteisyrityksiltä
- Lainasaamiset
- Muut saamiset
- Maksamattomat osakkeet/ osuudet
- Siirtosaamiset

Lyhytaikaiset

- Myyntisaamiset
- Saamiset saman konsernin yrityksiltä
- Saamiset omistusyhteisyrityksiltä
- Lainasaamiset
- Muut saamiset
- Maksamattomat osakkeet/ osuudet
- Siirtosaamiset

Rahoitusarvopaperit

- Osuudet saman konsernin yrityksissä
- Muut osakkeet ja osuudet
- Muut arvopaperit

Rahat ja pankkisaamiset**Vastavaa yhteensä**

Vastattavaa**OMA PÄÄOMA**

**Osake-, osuus- tai muu
vastaava pääoma**

Ylikurssirahasto

Arvonkorotusrahasto

Käyvän arvon rahasto

Muut rahastot

Vararahasto

Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen
mukaiset rahastot

Muut rahastot

Edellisten tilikausien voitto (tappio)

Tilikauden voitto (tappio)

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN

KERTYMÄ

Poistoero

Vapaaehtoiset varaukset

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset

Verovaraukset

Muut pakolliset varaukset

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen

Joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

Pääomalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin
yrityksille

Velat omistusyhteisyriyksille

Muut velat

Siirtovelat

Lyhytaikainen

Joukkovelkakirjalainat

Vaihtovelkakirjalainat

Pääomalainat

Lainat rahoituslaitoksilta

Eläkelainat

Saadut ennakot

Ostovelat

Rahoitusvekselit

Velat saman konsernin
yrityksille

Velat omistusyhteisyriyksille

Muut velat

Siirtovelat

Vastattavaa yhteensä

TUO-Opiskelijapalvelut Oy:n toimitusjohtaja Kimmo Hollménin haastattelu Turussa 17.3.2010.

1. Minkä takia TUKKO ry jaettiin kahtia? (Opiskelijakunta-TUO ja TUO Oy)
2. Mitä TUKKO ry:ltä jäänyt liiketoiminta sisälsi?
3. Oliko toiminta tappiollista jo TUKKO ry:n aikana?
4. Mitkä TUKKO Ry:n liiketoiminnan osa-alueet siirtyivät TUO Oy:lle?
5. Mitä TUO Oy:n liiketoiminta sisälsi toiminnan alussa?
6. Missä AMK:n toimipisteissä TUO Oy:llä oli kopiotoimintaa liiketoiminnan alussa?
7. Milloin Ruiskadun kirjakauppa siirtyi TUO Oy:lle?
8. Kuinka laajaa TUO Oy:n liiketoiminta on nykyään ja mitä osa-alueita siihen kuuluu?
9. Kuinka monta työntekijää yrityksellä on palveluksessaan?
10. Miksi TUO Oy:n tilikausi on poikkeava? (1.8-31.7.)
11. Mitkä ovat TUO Oy:n suurimpia kilpailijoita kirjakauppa- ja kopiotoiminnassa?

LIIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot

LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

Aine- ja tarvikekäyttö
Ulkopuoliset palvelut
Henkilöstökulut
Laskennallinen palkkakorjaus
Liiketoiminnan muut kulut
Valmisteveraston lisäys/vähennys

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

LIIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista
Muut korko- ja rahoitustuotot
Korkokulut ja muut rahoituskulut
Kurssierot
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset
Välittömät verot

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot
Satunnaiset kulut

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys
Laskennallinen palkkakorjaus
Käyvän arvon muutokset
Muut tuloksen oikaisut

TILIKAUDEN TULOS

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingvastuukanta****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****Vastaavaa yhteensä****OMA PÄÄOMA**

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi- ja arvonorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisut****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä**Laskennallinen verovelka****Pakolliset varaukset****Leasingvastuukanta**

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****Vastattavaa yhteensä**

	09/2006 - 07/2007	08/2007 - 07/2008	08/2008 - 07/2009
LIIKEVAIHTO	81 272,68	63 859,41	115 317,24
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	395,11	2 202,25
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-58 730,75	-39 954,42	-82 533,45
Yhteensä	-58 730,75	-39 954,42	-82 533,45
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-5 190,98	-11 809,31	-19 424,42
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-2 023,37	-1 589,17	-3 068,64
Muut henkilösivukulut	-487,76	-760,28	-825,00
Yhteensä	-7 702,11	-14 158,76	-23 318,06
Liiketoiminnan muut kulut	-20 001,81	-25 952,65	-26 028,51
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	-5 161,99	-15 811,31	-14 360,53
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	0,81	0,00	4,87
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,00	0,00	-203,80
Yhteensä	0,81	0,00	-198,93
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46

TUO-OPISKELIJAPALVELUT OY:N
VIRALLINEN TASE (€)

LIITE 7 (7)

	09/2006 - 07/2007	08/2007 - 07/2008	08/2008 - 07/2009
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Sijoitukset			
Muut osakkeet ja osuudet	100,00	100,00	100,00
Yhteensä	100,00	100,00	100,00
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	100,00	100,00	100,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus			
Valmiit tuotteet / tavarat	18 545,39	24 132,83	26 097,39
Yhteensä	18 545,39	24 132,83	26 097,39
Saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
Myyntisaamiset	145,10	850,10	50,40
Muut saamiset	65 301,87	0,00	649,50
Siirtosaamiset	3 690,84	2 954,08	3 504,27
Yhteensä	69 137,81	3 804,18	4 204,17
Rahat ja pankkisaamiset	622,65	3 041,30	1 308,92
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT	88 305,85	30 978,31	31 610,48
VASTAAVAA	88 405,85	31 078,31	31 710,48
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	2 500,00	2 500,00	2 500,00
Ed. tilikausien voitto (tappio)	0,00	-5 161,18	-20 972,49
Tilikauden voitto (tappio)	-5 161,18	-15 811,31	-14 559,46
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	-2 661,18	-18 472,49	-33 031,95
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Muut velat	0,00	41 082,81	61 582,81
Yhteensä	0,00	41 082,81	61 582,81
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Ostovelat	2 075,25	6 486,78	105,59
Muut velat	87 984,43	0,00	786,39
Siirtovelat	1 007,35	1 981,21	2 267,64
Yhteensä	91 067,03	8 467,99	3 159,62
VIERAS PÄÄOMA	91 067,03	49 550,80	64 742,43
VASTATTAVAA	88 405,85	31 078,31	31 710,48